

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

Orgaan der Vereeniging

OOST EN WEST.

Abonnementsprijs per jaar.

Vrij aan huis of franco per post
binnenland bij vooruitbetaling . f 1.50
Voor Oost-Indië en het Buitenl. » 2.50
Afzonderlijke nummers. . . . » 0.05

Prijs der advertentiën.

Per regel f 0.10
Bij plaatsing van 300 regels . . . 0.09
» » » 400 » » . . . 0.08
» » » 3000 » » . . . 0.07

Mededeelingen of Ingezonden Stukken moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie”, en gezonden aan den Voorzitter, G. E. V. L. VAN ZUYLEN, 7a Heeregracht of aan den Wnd Secretaris, H. L. VORSTENBOS 42 Witte de Withstraat, beiden Den Haag.
Voor de Administratie, ook wat betreft Abonnement en Verandering van woonplaats, wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, 109 Laan Copes v. Cattenb. voor Advertentiën tot de Uitgevers-Maatschappij „HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG” Haagpoort 4, beiden Den Haag.

Dit nummer bestaat uit Twee Bladen.

Het hoofddoel der Vereeniging is: Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indië onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleen van onderlinge hulp, ware belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt f 1.50 tot f 5.— Jaars, (voor het buitenland minstens f 2.50) Zij die f 5 of meer contribueeren of een gift in één'schenken van f 100, zijn donateur(trice).

Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het Weekblad toegezonden.

De ondergeteekende
wonende te _____ wenscht
donateur-trice te worden der Vereeniging „Oost en West” tegen een jaarlijksche contributie van
f _____ den 190
Handteekening: _____
Straat of gracht: _____

Inhoud van dit nummer.

Mededeelingen. — Weekoverzicht. — Vereeniging Moederland en Koloniën. — Oost-Indische Berichten. — West-Indische Berichten. — Eene vlechtwerktenooststelling. — Congres voor Kinderbescherming. — Uit Oost-Indische bladen. — Van Vreemde Koloniën. — Boekbespreking. — Voornaamste inhoud van Nederlandsche Tijdschriften voor Oost- en West-Indië. — Mail.

Mededeelingen.

I. Van den Administrateur.

Wie van de leden kan inlichtingen geven omtrent de tegenwoordige adressen van onderstaande personen, wier Weekbladen als onbestelbaar bij ons terugkomen.
De heer J. F. B. Regensburg, Delft Koormarkt 25.
„ J. G. Snelhage, Batavia, (thans Nederland).
„ W. H. de Greve, Amsterdam Weteringplantsoen 14.
Mevr. de Wed. P. Hoogesteger, geb. Gortmans, Delft Noordeinde 31.

II. Van de Afdeling 's-Gravenhage:

ALGEMEENE VERGADERING op Woensdag 30 Maart 1904, des avonds ten 7½ ure, in Diligentia, Lange Voorhout 5.

Agenda.

1. Jaarverslag.
 2. Bestuursverkiezing.
 3. Rekening en Verantwoording van de Penningmeesters.
 4. Stellen van candidaten voor het Hoofdbestuur.
 5. Kiezen van afgevaardigden voor de Algemeene Vergadering.
 6. Rondvraag en sluiting.
- Na afloop der Vergadering om 8½ ure, Openbare voordracht door het Kamerlid H. van Kol over zijne reis door West-Indië en Venezuela.
Entree voor niet-leden in de zaal f 0,25 op het balkon f 0,10.

III. Nederl. Afdeling der N. I. Maatschappij van Nijverheid en Landbouw:

OPENBARE VERGADERING

Vrijdag 25 Maart 1904, 's avonds 8 ure te 's-Gravenhage, in een der lokalen van het Zuid-Hollandsch Koffiehuis op de Groenmarkt.

Onderwerp: Vervolg der Voordracht over de Nieuwe Mijnwetgeving voor Ned-Indië.

2. Regeling van de heffing van het vast recht en de cijns van de bruto-opbrengst van Mijnconcessiën.

Inleider: de heer Reimer D. Verbeek, Mijningenieur. Introductie aan het lokaal.

De Secretaris,
S. STIBBE.

IV. Van het Dagelijksch Bestuur.

De opbrengst der ten bate der verpleegde Melaatschen in Suriname gehouden toneelvoorstelling is gelijkelijk verdeeld tusschen de beide particuliere instellingen, welke zich aan die verpleging wijden.
Een bedrag van f 285.75 is door bemiddeling der Surinaamsche Bank afgedragen aan den WelEerwaarden heer Schweigman te Amsterdam, vertegenwoordiger van

de Katholieke stichting en een even groot bedrag aan Ds. Ph. Begemann, West-Indisch Predikant, penningmeester van het comité voor de Protestantsche Melaatschen-Verpleging.
Van beide kanten werd eene warme dankbetuiging ontvangen voor de ontvangst van een zoo belangrijke gift.

V. Van de Redactie-Commissie:

Wij ontvingen voor de kolonie te Pangoengsen van Mej. Jans eene bijdrage van f 5 van den heer K. A. J., die wij per eerste mail aan haar zullen overmaken.
In onze Oost-Indische berichten deelen wij, zoowel van haar nuttig werk, als van den stand van zaken in de Witte-Kruiskolonie, van den heer van Emmerik, geregeld het noodige mee, zonder er telkens bij te voegen, dat zij, die zich geroepen voelen om aan dit heilzame streven, om den verarmden inlander, door arbeid weder, op de been te brengen, steun te verleen, ons steeds bereid zullen vinden, hetgeen zij daarvoor bestemmen, in ontvangst te nemen, te verantwoorden en over te maken.

De gift van K. A. J. geeft ons gereede aanleiding, om den arbeid dier kloeke pionniers, die welvaart en beschaving bevorderen, op nieuw bij een ieder aan te bevelen.

VI. Van de Afdeling Breda:

Woensdagavond 30 Maart 1904, te 8 ure, zal Jonkv. F. A. van Schmidt auf Altenstadt, een lezing houden, opgeluisterd met lichtbeelden, over hare reis door Korea, waarin een schets zal gegeven worden van land, volk, zeden en gewoonten, met eenige woorden over de politieke verhouding tot Rusland en Japan tot slot.

Leden met één huisgenoot gratis toegang, meerdere huisgenooten f 0.25 Niet-leden f 0.50.

Kaarten te bekomen in Concordia, waar de lezing zal gehouden worden.

Maandag 28 Maart des namiddags ten 2 uren Algemeene Vergadering, in de bovenzaal van het Zuid-Hollandsch Koffiehuis, Grootte Markt, Breda.

Agenda:

- a. Jaarverslag.
- b. Geldelijke Rekening.
- c. Verkiezing van twee bestuursleden.
- d. Rondvraag.

N.B. De geldelijke afrekening, bedoeld sub b, ligt ter inzage ten huize van den Penningmeester J. C. van Reijn, Bredasche Steenweg A 377 A.

Week-Overzicht.

In het vorig nummer van dit blad werd reeds een verslag opgenomen van de, den 15n dezer te Hongelo gehouden vergadering van belangstellenden in en belanghebbenden bij een oplossing van het vraagstuk ter bevordering van de katoencultuur in onze oost- en west-indische bezittingen. Ter aanvulling van bedoeld verslag ontleenen wij nog aan het, door de dagbladen gegeven résumé, dat de oorspronkelijk door den heer Gelderman uit Oldenzaal voorgestelde motie beoogde: de wenschelijkheid uit te spreken tot oprichting eener vereeniging tot aanmoediging van den katoenaanplant in onze oost- en west-indische bezittingen, in het belang der katoenijverheid en van de koloniën, terwijl daarbij tevens het Comité zou zijn uitgenoodigd om de, voor die oprichting noodige stappen te doen en zich met de regering in verbinding te stellen.

Op vertoeg van den heer van Heek, die een fiasco aan de op te richten vereeniging voorspelde, werd de motie gewijzigd, zoals die, blijkens het in 't vorig nummer opgenomen verslag, door de vergadering werd aangenomen.

't Is o. i. misschien jammer, dat de motie niet in haar oorspronkelijke vorm de toestemming der vergadering kon wegdragen. Door zulk een vereeniging zou, naar 't voorbeeld van de British Cotton Growing Association, de Association Cotonnière Française en het Deutsch Kolonial Wirtschaftliches Komitee, mogelijk reeds dadelijk de hand aan den ploeg kunnen worden geslagen, om, zoo niet de anderen in te halen, dan toch dezen nabij te streven.

Maar er zal nu toch iets gebeuren en dit reeds stemt ons tot dankbaarheid voor de koloniën, waar iedere nieuwe of uitbreiding eener bestaande cultuur de kans op het brengen van nieuw leven zal vergrooten.

In Juli-Augustus van dit jaar zal te Haarlem een Nederlandsche Weverij-tenooststelling worden gehouden, waarop ook een keuzeverzameling zal te zien zijn van de mooiste nederlandsch-indische weefsels.

De Nieuwe Rott. Cour., in haar nummer van den 16en dezer (Tweede Blad B) het voorloopig verslag over het ontwerp tot oprichting van een departement van algemeen bestuur voor de aangelegenheden van den landbouw in Indië, besprekende, zegt de, door haar den 11en Februari 11. tegen dat ontwerp aangevoerde bedenkingen, in bedoeld stuk wel te zien weersproken, maar niet weêrlegd.

Zoo vrees 't blad, dat een geleerde, die aan het hoofd geplaatst blijft van een der belangrijkste wetenschappelijke instellingen der wereld, niet tevens gemaakt kan worden, chef van een bestuursdepartement, zonder dat of de eene, of de andere taak daaronder lijden moet; dat, juist 't hoofdzakelijk technisch karakter, dat 't op te richten departement zal kenmerken, aan de behartiging van het economisch gedeelte der agrarische vraagstukken zal schaden; en dat botsingen van het landbouw-departement met bestuursambtenaren niet uit zullen blijven, vooral welke tegenwerpingen

de Nieuwe Rott. aan het voorloopig Verslag geen afdoend antwoord heeft kunnen ontleenen.

Zij vindt hierin dan ook geen aanleiding om haar betoog te hervatten, maar ziet zich daartoe door andere redenen gedrongen.

In de eerste plaats voelt ze zich geroepen om — bij wijze van waarschuwing zeker — te wijzen op de gemakelijkheid der Kamer, die geen indische uitgaven weigert. En de omstandigheid, dat de tegenwoordige minister, met zijne kamermeerderheid achter zich, minder dan één zijner voorgangers — (alsof te voren ook niet reeds Kamermeerderheden de leiders blindelings volgden) — zulk een weigering zou behoeven te duchten, noopt haar te meer om argumenten, die zij in haar eerste betoog ongebruikt liet, niet achterwege te laten.

Het in de maand September 11. bij de firma Kolf, te Batavia verschenen vlugschrift van den houtvester J. S. van Braam: Een landbouwdepartement in Indië en de, door dien auteur in de Locomotief van 8 Januari 11. nader daaromtrent gegeven uiteenzetting zijn de bronnen, waaruit het blad zijn nieuwe argumenten put.

Het is niet de wetenschap, hoe de productiefactoren tot zijn grootste voordeel aan te wenden, meer kennis dus van de bedrijfstechniek, waaraan de javaansche landbouwer in de eerste plaats behoefte heeft. Men behoort hem grootere bedrijfszelfstandigheid, bedrijfsvrijheid te geven, dus een einde trachten te maken aan den toestand, dat de javaansche landbouwer meer gebonden is in zijn bedrijf dan de europeesche boer in de 18e eeuw. Eerst dan, meent de heer v. B., heeft hij iets aan de wetenschap, hoe ze aan te wenden, aan de kennis dus van de bedrijfstechniek.

Van de parentals aloe voorziet de N. R. ook, afgescheiden nog van politieke gebeurlijkheden, die het blad blijkt te duchten, niet veel heil. De heer v. B. vrees zelfs, dat men den inlandschen landbouwer daarmee stellig zijn ondergang zou te gemoet voeren.

Als tegenhanger van het, door haar als onrijp veroordeelde regeringsplan, geeft 't blad dan, zonder het voor hare verantwoordelijkheid te nemen, wijl ze 't denkbeeld nog niet heeft doordacht, het volgend plan weer, dat door den heer v. B. in vorengehoemd Locomotief-nummer werd neêrgelegd:

„Men bereide binnen een klein, maar afgesloten deel van Java de mogelijkheid tot verbetering van de techniek voor, door daár de agrarisch-economische hervormingen, juridisch aangepast aan de Javaansche toestanden, ten volle door te voeren, om van daaruit te groeien over het geheele eiland. Men richtte daartoe een kleine economische afdeling aan het departement van binnenlandsch bestuur in, of wijzige de inspectie der cultures in vereeniging met het wordende landbouw-crediet, dat anders óók een failure zal blijken. De „leiding, leering en aanmoediging” zal eerst daarna geheel helle klank, geen phrase meer te zijn.”

De N. R. wil echter aan 's Lands Plantentuin de middelen niet onthouden, om in ruimer mate dan tot dusver, tot voorlichting van den inlandschen zowel als van den europeeschen landbouw op Java werkzaam te zijn, en evenmin aan den directeur dier wetenschappelijke inrichting den rang en het inkomen misgunnen van een departementschef.

Wij ontkennen niet dat met de bezwaren van het blad rekening moet worden gehouden, maar zijn van meening dat het die zelf te zwaar weegt.

De aanrakingen van het nieuwe landbouwdepartement met de inlandsche landbouwers kunnen, gegeven den, in dit opzicht bescheiden opzet voor zulk een gewichtigen maatregel, uiteraard niet van grooten omvang wezen. Langs lijnen van geleidelijkheid, voorgeschreven ook juist door den passieven tegenstand, die als gevolg der tradities van de zijde der bevolking, ook waar men haar welzijn beoogt, is te wachten, en door alle verdere bezwaren, die het op zijn weg ontmoet, zal het zich in zijn taak moeten inwerken om, wanneer de eerste lijdensjaren achter den rug zijn, geheel berekend voor die taak, daaraan met verzekerd succes, zijne zorgen te wijden.

Tegenover dat plan nu, dat iets van blijvend aard beoogt, kent 't blad verdienste toe aan het voorstel van den heer v. B. Gesteld, dat dit eens belichaamd wierd, een economische afdeling aan het departement van B. B. toevoegd, de inspectie der cultures gewijzigd en de noodige hervormingen in het bestwiste kleine deel van Java tot stand gekomen, zoodat ze van daaruit over het geheele eiland kunnen groeien, dan zal voor dezen groei toch leiding noodig blijken, aan bedoelde afdeling uitbreiding moeten worden gegeven. En dan zal men juist op een oogenblik, wanneer van de bestaande instellingen kracht moet uitgaan, tot de ontdekking komen, dat de directeur van B. B. dezen nieuwen last niet kan torsen, een nieuw departement noodig is en de goede gang van zaken door allerlei administratieve besommeringen wordt verstoord.

De kosten kunnen bij 't blad geen gewicht in de schaal leggen, daar wat het aan 's Lands Plantentuin en zijn directeur wel gunnen wil en wat dan nog noodig zal blijken om het beoogde doel na te streven, en het thans door de regering aangevraagd crediet elkander niet veel ontkopen zullen.

Het viel ons ook op, dat in het betoog der N. R. van den directeur van het, te creëren departement sprake was als van een, uit zijn werkkring gerukt geleerde. Dat zal zeker bedoeld wezen met 'n blik op de toekomst, daar 't toch wel bekend mag worden ondersteld, dat de huidige eminente directeur van 's Lands Plantentuin van de onderhavige materie een speciale studie heeft gemaakt.

Er is in dit blad en o. i. om zeer gegronden redenen niet veel te doen geweest over de brochure van den heer de Gelder, welke denige verdienste uit een oogpunt van algemeen belang slechts negatief was en daarin bestond dat zijn menschen, die ook maar eenige flauwe notie hadden van den werkelijken toestand in Suriname, tal van aangrijpings-

punten bood om van hunne wetenschap tegen zooveel onkunde te doen blijken.

Der brochure is in dit blad reeds 't recht wedervaren, waarop zij alleszins aanspraken kon doen gelden en toch meenen we daar nog even op terug te moeten komen om een denkbeeld te geven van den betoogtrant van den schrijver, die nu in het nummer van de Indische Mercur van den 15n dezer als de vermoede onschuld poseert, naar aanleiding van de bespreking zijner brochure in een vorig nummer van dat weekblad door Dr. van Cappelle, die nog wel, wat hij thans zal betreuren, zoo vriendelijk geweest was om 't onbillijk te heeten, indien men een geschrift, waarvan ook hij aantoonde dat 't ten duidelijkste bewees dat de schrijver zich niet de minste moeite getroost had om zich van 't onderhavige, zoo belangrijke onderwerp op de hoogte te stellen, een oppervlakkige jerejadië zoo noemen.

De heer d. G. gaf dan in zijne brochure, aan dat en groote landbouw, en mijnindustrie, en bosch-exploitatie z. i. in Suriname geen toekomst hadden. Voor deze stellingen werden argumenten aangevoerd, welke weerlegging al zeer gemakkelijk viel, zoo gemakkelijk zelfs dat sommigen zijner bestrijders 't zich ten plicht rekenden om ook een blik te werpen op de keerzijde der medaille, waarmede ze dan in de kaart speelden van dezen strijder à outrance, die er gretig gebruik van maakt.

Van de door den heer de G. daarbij gevolgde tactiek de volgende staaltjes:

In het, door hem zelf in de Nieuwe Cour. van 22 Januari 11. gegeven résumé van zijne brochure voerde de heer d. G. b. v. als argument tegen de bestaanbaarheid eener loonende goud-industrie in Suriname o. a. het volgende aan:

„Eenige kleine pockets mogen winsten aan een enkel particulier geleverd hebben, doch overigens was de waarde van het geproduceerde goud kleiner, dan de uitgaven voor de ontginning.”

In dit blad o. a. werd ter weerlegging van dit argument gewezen op de, door de fransche Compagnie des mines d'or in 't Lavagebedij gemaakte winsten, om de oppervlakkigheid van dezen schrijver aan te toonen, die nu geheel verkeerd, welke onwaarheid hij ten bewijze zijner stelling neêrrecheef, om zich op te maken tot een weerlegging zijner zijds, waaruit zoo mogelijk nog grooter onkunde en oppervlakkigheid doorstraalt, gelijk uit 't volgend merkwaardig citaat, ontleend aan de Ind. Mercur van den 15en dezer blijke moge.

„De zoogenaamde schitterende resultaten der exploitatie van dit reusachtige plaacer (der Compagnie des mines d'or) hebben niet belet, dat de beheerders verplicht waren, om het kapitaal der vennootschap tot de helft te reduceeren, en bovendien om het overgrote deel van de concessie te abandonneeren, omdat de betaling van den cijns te bezwaren was. Niettegenstaande de bovenbedoelde gedwongen financiële hervormingen, die voorzeker niet op voorspoed wijzen, spreekt men van de winsten, welke de maatschappij heeft gemaakt; zelfs las ik eenige maanden geleden in een onzer dagbladen, dat zij gedurende jaren flinke dividenden heeft uitbetaald. De waarheid is, dat zij over 1902, en nimmer te voren, over het gereduceerde kapitaal een dividend van 5 percent heeft uitgekeerd. De geheele productie van deze Surinaamsche glorie bedraagt ongeveer 300 K. G. per jaar. Indien de heer van Cappelle de Nederlandsche Beurscourant volgt, zal hij gelezen hebben dat Oost-indische ondernemingen, wier waarden verre beneden pari genoteerd zijn, een kwantum goud produceeren, dat aanzienlijk grooter is dan dat der fransche onderneming. Een jaarlijksche opbrengst aan goud van 300 K. G., is voor een groote onderneming dermate onbeduidend, dat van een winstgevend bedrijf geen sprake kan zijn.”

Wij vragen ons af, of de heer d. G. zelf wel de Ned. Beurscourant, (de Ned. Financier misschien?) volgt, daar dit blad toch ook geen oost-indische ondernemingen zal weten aan te wijzen, die een hooger kwantum goud dan dat der fransche onderneming ad 300 K. G., ter waarde van ± 450000 gulden produceeren, en wier waarden toch verre beneden pari staan.

De soerabajasche correspondent van de N. R. C., die zich de moeite getrooste, hetgeen de heer d. G. ook had kunnen doen, indien 't hem werkelijk te doen ware om achter de waarheid te komen, om de maandelijksche productie-cijfers der voornaamste maatschappijen over 1903 te totaliseeren, komt tot de volgende conclusie:

„Redjang Lebong” f 1.710.000, „Soemalata” f 540.000, „Ketahoen” f 844.000, „Ned. Ind. Mijnb.” f 294.000, „Totok” f 234.000 en „Kahajan” f 210.000.

De eenige indische ondernemingen, die een hooger productie-cijfer behaalden dan de „Compagnie des mines d'or”, zijn dus „Redjang Lebong” en „Soemalata” en 't is voor ons iets nieuws dat de waarden dezer maatschappijen, waarvan de eerste onlangs 20 pct. dividend uitkeerde, verre beneden pari zouden staan. Soemalata's haalden zelfs in de nu afgevoerde week tot 83½ pct., terwijl de heer de G. ons eenige genoegeen zou doen met aan te geven, waar Redjang Lebongs, al was 't maar een paar procentjes beneden pari, te krijgen zijn.

Verre beneden pari, scheurpapier bijna gelijk, staan b. v. de Mijnbouwlijns, wat met de tegenwoordige exploitatie, die op de mijn zelf, bij veel lagere productie dan die der „Compagnie des mines d'or”, een maandelijksch saldo van ongeveer 8000 gulden oplevert, niet het geval zou zijn, indien de Maatschappij niet den last te torsen had van een verwaterd kapitaal.

Indien de heer d. G. nu ook, in stede van voor zijn doel klakkeloos over te nemen wat hij hier of daar gelezen heeft, werkelijk de geschiedenis der fransche „Compagnie des mines d'or” had nagegaan, hetgeen hij voorgeeft te hebben gedaan, dan zou hij aan het jaarverslag dier maatschappij over 1902 hebben kunnen ontleenen, dat de reductie van 't maatschappelijk kapitaal een vrijwillige maatregel was, waartoe de beheerders de, van 1899—1902 gemaakte winst ad ± 250.000

gelden gebruikten, in stede van, zooals anderen zouden hebben gedaan, met speculatieve oogmerken, die som ten volle voor het uitkeeren van dividenden te besteden. De aandelen der Maatschappij blijven dan ook ter parische beurs constant met 75 gemaakt, wat zoolang 't bedrijf niet loonender kan worden gemaakt, een zuivere oede moet worden genoemd.

Wij kennen de waarde der terreinen der maatschappij niet, maar begrijpen dat nu in Fransch Guyana sprake is van den aanleg van spoorwegen, in Suriname daarmede een aanvang werd gemaakt, het in 't belang van aandeelhouders is om de zaken slechts gaande te houden en geen uitbreiding te geven aan de exploitatie, waarmede weer hooge transportkosten en risico verbonden zijn. Of weet de heer d. G. soms ook niet dat in het begin van het vorige jaar de productie van een halve maand van dit plaec in de vallen van de Marowijne verloren ging?

Is het vorenstaande afdoende om de eerlijkheid of de bevoegdheid van dezen strijder in het juiste licht te stellen? Zoo niet dan kunnen we nog op 'n andere zijner praktijken wijzen.

Nogmaals brengt de heer d. G. in het *Mercuur*-artikel als argument tegen de mogelijkheid eener loonende bosch-exploitatie een onjuiste conclusie uit een circulaire van den Directeur der koloniale spoorwegen in Suriname te pas.

Deze technicus deelde in zijne tot den houthandel in de kolonie gerichte circulaire mede, dat ten gevolge van onoordeelkundige bosch-exploitatie oogenblikkelijk geen dwarsliggers uit de kolonie zal worden betrokken, dat proeven dienden te worden genomen om uit te wijzen of daartoe eenige surinaamsche houtsoort in aanmerking kon komen, dat 't bij den aanleg van dezen «chemin de fer de pénétration» in de eerste plaats op spoed aankwam en de uitslag van proeven dus niet kon worden afgewacht, zoodat de directie moest overgaan tot het bestellen van eene eerste bezending dwarsliggers uit Europa, ten einde over een voldoende voorraad te kunnen beschikken om geen stagnatie in de werkzaamheden voor den aanleg te duchten.

De heer van R. V. noemt zelfs eenige houtsoorten op, die z. i. voor het nemen van de, door hem bedoelde proeven in aanmerking komen. En 't is, toch deze circulaire, welke den heer d. G. — die, men moet maar brutaal wezen, in elk zijner omvangrijke artikelen van zijn verlangen naar een eerlijk debat doet blijken — aanleiding geeft tot de volgende minstens hoogst voorbarige opmerking:

«Is het mogelijk, dat een bosch, dat zelfs geene bruikbare dwarsleggers kan opleveren, ooit voor een loonende exploitatie in aanmerking mag komen?»

Mag ik 't, wat dit en komende geschriften van denzelfden schrijver aangaat, hierbij laten? Of moet ik nog even op de weder, zeer omvangrijke beschouwingen van d. G. over 't rapport Berkhout in de *Avondpost* wijzen, om naar aanleiding daarvan op te merken, dat een eerlijk criticus het voor en tegen eener zaak weegt, om eerst dan de conclusie te trekken, terwijl al wie slechts een eenzijdige voorstelling van iets geeft, hetzij ten goede of ten kwade, de verdenking niet kan ontgaan, dat bijbedoelingen bij hem de hoofdrol spelen. Al wie zich slechts tot afbreken zet, jammere echter niet, zoodat d. G. dat in de *Mercuur* doet, wijl hem zijn eigen wapens worden voorgehouden om aan te tonen, hoezeer zijne autoriteit op 't door hem betreden gebied, eene geïsurpeerde is en dus te dien aanzien geen gewicht in de schaal kan leggen.

Hoelang vragen we ons af, zal het d. G. vergund wezen om met zijn onverantwoordelijk geschrift de pers onveilig te maken, voordat deze, dit werk op zijn juiste waarde schattend, zich geheel van hem afkeert?

De *Nieuwe Courant* vraagt, naar aanleiding van een artikel in de *Lochemsche Courant* van den 9en dezer, waarin melding werd gemaakt van het tragisch geval dat de te Lochem wonende vader van een, te Padang aan buiktyphus overleden officier van den dood zijns zoons kennis bekwaam door als «onbestelbaar wegens overlijden» terugontvangen poststukken, in haar *Avondblad* van den 19en dezer of het niet wenschelijk ware, althans in geval van overlijden, niet te zien op de hoogere kosten en de namen van ambtenaren en militairen telegrafisch over te zenden. Thans heeft dit slechts plaats ten opzichte van alle militairen, die op een expeditie sneuvelen of worden verwond, en van slachtoffers, al of niet ambtenaar en militair, van bijzondere rampen. De *N. C.* merkt op dat 't een zonderling iets is, dat aan het departement niet op ieder oogenblik zekerheid is te bekomen of een, in staatsdienst zijnde persoon nog tot de levenden behoort. Ook in de, niet zeldzame gevallen dat de plaats van overlijden niet aangesloten is aan het telegraafnet?

De *Telegraaf* gaf een uittreksel uit een artikel van het *Nederlandsche Zeevezen* over Sabang, waaraan wij ontleenden dat deze haven in het afgelopen jaar door 201 stoomschepen werd bezocht, w. o. 1 Duitsch, 18 Russische en 2 Italiaansche oorlogschepen, 32 engelsche schepen, 1 Fransch, 1 Noorsch en 146 vaartuigen onder Nederlandsche vlag.

Aan een schrijven van Henri Borel uit Singapore aan de *Telegraaf* ontleenen wij, dat de «Noord Brabant» en de «Utrecht» op haar weg naar Sabang om daar onze neutraliteit te helpen handhaven, te Singapore groote consternatie teweeg brachten. Waren die voorbij stoomende kruisers Russen of Japanners? vroeg men zich op de *Esplanade* af.

Een paar artikelen in het *Alg. Hbl.* en in de *Nieuwe Cour.* worden op goede rekening voor het volgend nummer gesteld.

Vereeniging „Moederland en Koloniën”.

Verslag van de Algemeene Vergadering dezer Vereeniging op Donderdag 17 Maart 1904 des avonds te 8 ure in het Koffiehuis „Het Gouden Hoofd” te 's-Gravenhage.

De Voorzitter opent de vergadering. Bij de behandeling van de notulen der vorige vergadering, waarvoor verzeven wordt naar het verslag in het Weekblad „Oost en West” dd. 10 Maart jl., wordt voorlezing gedaan van eene rectificatie door de Programma-Commissie in dat verslag wenschelijk geacht. Zij luidt als volgt:

a. De commissie heeft er vooral nadruk op gelegd, dat de militaire eischen niet groot kunnen zijn met het oog op de dringende economische belangen van Indië en de ontwikkeling van land en volk, waarvoor niet toereikend geld is te vinden;

b. De commissie heeft niet onmiddellijk voorgesteld de woorden „met een eigen officierskorps” te schrappen, maar heeft wel verzocht voorhands de discussies over art. 1 te voeren, zonder de quaestie van het officierskorps aan te voeren ten einde de besprekingen niet te ingewikkeld te doen zijn, terwijl bedoeld punt zou kunnen worden behandeld geheel afgescheiden van de andere beginselen in art. 1 vast te stellen.

c. Eerst later, nadat was overeen gekomen, dat art. 1 slechts beginselen van politieke aard zou bevatten, en dat niet getreden zou worden in discussies van zuiver militaire aard, heeft de commissie afgezien van het handhaven der bovenbedoelde bewoordingen, die een meening uitdrukken, waarover meer eigenaardig in een militaire vereeniging moet worden beslist, al zijn er ook tevens algemeene belangen mede gemoed, waarover een ieder oordeelen kan.

d. Van een bevestiging van *Semarang* is in het geheel niet gesproken; alleen is van de zijde der commissie opgemerkt, dat één oorlogshaven, bijv. *Soerabaya*, als te ver liggende van de grenzen van ons eilandrijk, toch geheel onvoldoende zoude zijn, waar, dat van de verdediging van de dokken te *Poeloe-Weh*, *Tandjong-Priok* en *Soerabaya* toch wel gedacht zou moeten worden.

Hierna wordt door den voorzitter mede gedeeld, dat hij zich voor ongeveer drie maanden naar het buitenland zal begeven en het presidium gedurende dien tijd zal worden waargenomen door den heer *Jhr. v. d. Does de Bye*, onder-voorzitter.

Het woord wordt gegeven aan den heer *Kempe*, die zegt, dat vele militairen in en buiten de vereeniging teurgesteld zijn door de wijze waarop in de vorige vergadering het eerste gedeelte van de militaire paragraaf is behandeld geworden. Hij en de heer *de Greve* kunnen zich niet vereenigen met de motie *Ruitenbach*, waardoor alle krijgskundige belangen van quaestieuzen aard zijn ter zijde gesteld, en geven daarom de volgende motie in overweging:

De vergadering verklaart dat de vereeniging zich behoort uit te spreken over de volgende punten:

1°. of de geheele kolonie dan wel een (welk) gedeelte daarvan zal behooren te worden verdedigd.

2°. Welk aandeel in de verdediging door de landmacht, geholpen, door de marine, dan wel door de *marine*, geholpen door de landmacht, zal worden genomen.

3°. of de zeehavens door *forten* dan wel door de *schepen* moeten worden verdedigd.

De heer *Kempe* zegt, dat het hier er om gaat de Kolonie te verdedigen of niet, dat *halve* maatregelen niets dan geld verspillen zijn. Hij hoopt dat de Vereeniging voortaan geen gelegenheid zal laten voorbijgaan om zich in alle militaire aangelegenheden te doen hooren en daarbij zoo gepreconiseerd mogelijk zal optreden.

Door *Mr. Stibbe* wordt namens de Commissie te kennen gegeven, dat deze zich wel met de motie *Kempe* zou kunnen vereenigen, wanneer het woord „verklaart” vierde gelezen „acht het wenschelijk”. Na eene korte discussie waarin zich ook de heeren *de Greve* en *Ruitenbach* doen hooren, brengt de voorzitter in stemming de motie, door de Commissie geamendeerd, aldus luidende:

De Vereeniging acht het wenschelijk dat de Vergadering zich uitspreke over de volgende punten:

1°, 2°, 3° als door de heer *Kempe* voorgesteld.

Zij wordt met 17 tegen 4 stemmen aangenomen, waardoor de motie van den heer *Kempe* niet meer in stemming behoeft te worden gebracht. De Voorzitter had te voren namens het Bestuur te kennen gegeven, dat, men zich verzekerd kon houden, dat het Bestuur, bij aanname van deze motie, de daarin vervatte opdracht zoo loyaal mogelijk zoude uitvoeren zich daarvan niet met een *zelleit* zoude afmaken.

De heer *Koster* geeft den heeren *Kempe* en *de Greve* in overweging de door hen gestelde vraagpunten zoo spoedig mogelijk in eene vergadering onzer Vereeniging in te leiden, waarop de Voorzitter opmerkt, dat dit bezwaarlijk zoo vlug kan plaats hebben omreden Commissie en Bestuur zich hebben voorgenomen het Koloniaal Programma thans zoo spoedig mogelijk af te werken.

De heer *Koster* stelt daardoor voor dat de zaak in de *Vereeniging t. b. v. d. Krijgswetenschap* worde gebracht, maar de heer *Kempe* geeft er de voorkeur aan daarvoor onze eigene Vereeniging, maar dan in het volgend seizoen, te bestemmen.

De Voorzitter brengt thans aan de orde art. 2, luidende: „Aanmoediging van het in militairen dienst treden door „in Ned-Indië geboren personen, Europeanen en inlanders, inzonderheid, door allen zonder onderscheid de „gelegenheid te openen om, bij gebleken geschikt- en „bekwaamheid, op te klimmen tot den officiersrang”.

Naar aanleiding van eene opmerking van den heer *Ruitenbach* zegt de heer *Bosboom* namens de Commissie, dat alle uitlatingen in de Toelichtingen, betrekking hebbende op de fusie der officierskorpsen behooren te vervallen. Het zwaartpunt van dit artikel ligt in de vraag of Indië weder eene eigene inrichting ter opleiding van officieren zal hebben; deze quaestie behoort overeenkomstig het in de vorige vergadering aangenomen beginsel, in het Programma zelf niet te worden uitgemakt maar zij zou in de Toelichtingen eenvoudig objectief kunnen worden behandeld op de wijze als met de door den heer *Thomas* ingeleide zaak van de machinisten zal geschieden. In verband met eene opmerking van den heer *Mac Leod*, dat de Vergadering zich reeds de vorige maal voor de opening van dergelijke beschouwingen in de Toelichtingen heeft verklaard, vereenigt de vergadering zich met het denkbeeld des heeren *Bosboom*.

Door den heer *Kempe* wordt gewraakt, dat in dit artikel in het geheel niet van eene aanmoediging van *Indo's en Inlanders* om in *scheepdienst* te treden, wordt gesproken, aangezien men toch aanneemt, dat, wanneer alleen over „militairen dienst” gesproken wordt, bijna uitsluitend aan de landmacht gedacht wordt, hetgeen door den heer *Mac Leod* beaamd wordt.

Over de door den heer *Kempe* gewenschte uitbreiding van het artikel ontpint zich eene discussie, welke de Commissie aanleiding geeft om bij monde van *Mr. Stibbe* een nieuw en wel gesplitst artikel voor te stellen, aldus luidende:

Aanmoediging van het in militairen dienst treden, zool- wel bij de zee- als bij de landmacht, door in Neder- Indië geboren personen, Europeanen en Inlanders. Opening van de gelegenheid voor Inlanders om bij gebleken geschikt- en bekwaamheid, op te klimmen tot den officiersrang bij de landmacht.

Aldus gewijzigd wordt het met algemeene stemmen aangenomen.

Thans komt art. 3 in behandeling, luidende: „Opheffing der schutterijen in haar tegenwoordigen „vorm met uitbreiding der Europeesche politiemacht op „de voornaamste hoofdplaatsen”.

De heer *de Greve* zegt dat iedereen wel zal toegeven dat de Indische schutterijen, althans die op Java, zeer impopular zijn en dat haar bruikbaarheid zeer gering is. Tegen de opheffing van er zou dan ook geen bezwaar bestaan, mits iets anders, iets beters in de plaats worde gegeven met het oog op de versterking van onze weer- kracht, zoolwel tot het handhaven van de *inwendige rust* als tegen een *aanval van buiten*. Het behoef wel geen betoog dat zulks niet zal worden verkregen met het versterken van de Europeesche politiemacht.

De Commissie spreekt niet duidelijk uit, wat zij in de plaats van de schutterijen wil stellen. Stelt zij zich eene compensatie voor door de vrijwillige beoefening van den wapenhandel, welke in art. 4 wordt aangemoedigd en bevorderd?

Zoo ja, dan acht de heer *de Greve* daarmede een vicieus beginsel in het Programma neergelegd. Gaat men allen *oefen- en weerplicht* afschaffen, die met het schutterij- stelsel nog enigermate bestond, dan zal het geheel aan den *goeden wil* der Europeesche ingezetenen zijn overgelaten of zij tot de handhaving van ons gezag bij op- stand of oorlog, al dan niet willen bijdragen. En bestaat die goede wil, dan zullen, bij gebrek aan oefening, die troepen van vrijwilligers voor de verdediging niet veel waarde hebben.

Wat in de plaats van de op te heffen schutterijen zoude kunnen komen, is door Spr. ontevond in eene vergadering van de *Vereeniging t. b. v. d. krijgswetenschap* in den jare 1902. Hij stelde toen voor een algemeenen weer- en dienstplicht voor de Europeesche ingezetenen met zeer korten dienstdag, in den geest van het *Zwitserse* stelsel van legervorming. In vele details zal dat stelsel uit den aard der zaak voor *Indië* wijziging behoeven. Met de tegenwoordige schutterijen rust de

weerplicht thans alleen op de bevolking der 5 voor- naamste plaatsen, met het *Zwitserse* stelsel zal die druk over alle Europeesche ingezetenen van Indië ver- deeld worden. Spreker berekent dat het een versterking van het leger met 6000 man zoude aanbrengen.

Ten slotte geeft Spr. nog twee factoren aan welke in het voordeel komen van een in Indië, volgens zijne denkbeelden te vormen militie:

1°. het hogere gemiddelde intellectuele peil van deze Indische militie boven de *Zwitserse*, welke voor een groot deel uit den arbeiders- en boerenstand wordt ge- recruteerd;

2°. de grooten tijd welke in Indië zal verlopen tus- schen de mobilisatie en het uitbreiden van de vijandelijk- heden.

Aan de hand der geschiedenis van de laatste jaren, met name van den huidige oorlog tusssen *Rusland* en *Japan*, betoogt Spreker, dat men in Indië normaliter een paar maanden den tijd zal hebben, terwijl een leger, als het *Zwitserse*, bijna onmiddellijk gevechtvaardig moet zijn. Eene stelsel, dat daár voldoet, zal zulks nog te meer bij ons doen.

De heer *Koster* acht elke poging om de sterkte van het Indisch leger te verhoogen, lofwaardig en heet uit dien hoofde met waardeering kennis genomen van de denkbeelden van den heer *de Greve*. Maar hij betwijfelt of het wel mogelijk zal zijn een weerplicht als de *Zwitserse* in onze kolonie in te voeren. De militieplicht in het Moederland eischt van alle 144 leden der manne- lijke bevolking 1 milicien terwijl in Indië op elke 10 man 1 dienstplichtige zou komen.

De heer *de Greve* doet uit komen, dat, welk oordeel men ook moge hebben over de waarde van een met het *Zwitserse* stelsel verkregen leger, het een uitgemakte zaak is dat het vermindering van druk te weeg brengt.

De heer *Bosboom* wijst er in de eerste plaats op dat er iets onbilliks in is, terwijl het Moederland nog geen algemeenen dienstplicht heeft, dien in Indië in te voeren.

Hij heeft echter met belangstelling kennis genomen van de denkbeelden van den heer *de Greve*. Zij komen in hoofdzaak op het volgende neer:

Verplicht onderwijs in de gymnastiek op alle scholen; oefening in den wapenhandel voor de jongelieden van 17—19 jaar; een recrutendienst in het leger gedurende 14 maanden; ten slotte herhalingsoefeningen gedurende 16 dagen in het jaar, twee achtereenvolgende jaren lang.

Spreker wijst er op, dat men dien recrutendienst en die herhalingsoefeningen wil doen houden in den zooge- naamde *slapen tijd*, maar men moge weten, dat die slappe tijden voor een groot deel der Europeanen in Indië, met name voor die in de culturen werkzaam, nimmer bestaan.

Voorts merkt Spr. op dat onder de Europeanen in Indië een zeer groot deel behoort tot de ambtenaren, die niet onder den weerplicht kunnen vallen; en verder dat volgens een statistiek van Mr. Brooshoofd onder de 51000 Europeanen, ongeveer 40000 halbloeds en daar van de helft tot de economisch zwakkeren behooren, zoodat een groot deel van der weerplicht juist op die arme lieden zou drukken.

Spr. vermeent dat men in Zwitserland tot dien weerplicht is gekomen door de daar allerwege bestaande vrijwillige oefening in den wapenhandel om te zetten in een weerplicht. Hij erkent evenwel, dat, tegelijk met het opheffen der schutterijen iets anders daarvoor in de plaats moet worden gesteld en verklaart dat de com- mand ook bereid is den weerplicht voor de Nederlandsche ingezetenen in haar programma op te nemen; zoodat wordt voorgesteld het artikel te doen luiden:

„Opheffing der schutterijen in haar tegenwoordigen „vorm met gelijktijdige invoering van weerplicht voor „alle Nederlandsche ingezetenen en uitbreiding der „Europeesche politiemacht op de voornaamste hoofd- plaatsen”.

De heer *de Greve* wijst er op, dat het in zijn stelsel ligt de *besturende* ambteuren vrij te laten en dat van de andere ambtenaren de oudere, in den regel de hoogere, ook van zelve vrijkomen. Overigens bestrijdt hij de meening van de heer *Bosboom* omtrent de wijze waarop in *Zwitserland* de weerplicht is tot stand ge- komen.

De voorzitter vraagt of het niet wenschelijk is de zinsede „met uitbreiding van de Europeesche politiemacht op de voornaamste hoofdplaatsen” te doen vervallen, hetgeen wordt beaamd door de heer *Ruitenbach*, die er op wijst dat de quaestie der politie reeds in Hoofdstuk V is afgehandeld. Door den heer *Bosboom* wordt getoond dat met de politie in Hoofdstuk V hoofdzakelijk die dienst in de binnen- landen bedoeld wordt. De schutterij in Indië heeft steeds nagenoeg uitsluitend gediend voor de handhaving van orde en rust op de hoofdplaatsen, en een opheffing er van brengt de noodzakelijkheid mede om juist daar een equivalent te scheppen.

Nadat *Mr. Stibbe* die vooral opkomt tegen de uit- drukking „eerste plicht” en de heer *Koster*, die niet zou wenschen dat speciaal het Zwitserse stelsel werd aanbevolen, de voorstellen van den heer *de Greve* nader hebben besproken, wijst de heer van *Sandick* niettemin op het groote gewicht daarvan en zegt namens de com- missie toe, dat daaraan in de Toelichtingen alle aan- dacht zal worden geschonken, die zij zoo ruimschoots verdienen. De heer *de Greve* verklaart daarop zich bij de redactie van de commissie te willen nederleggen.

De weinige militaire waarde door *Mr. Stibbe* verwacht van de Indische weerplichtigen, volgens het *Zwitserse* stelsel gevormd, doet den heer *Mac Leod* er op wijzen dat voor zulke troepen die naast het leger hebben te strijden, goed schieten toch het voornaamste blijft, wat zij niet in het leger behoeven te leeren. Voorts vraagt Spr. wat er moet worden van de schutterijen in de Buitenbezittingen, bijv. die te *Ambon*, welke naar zijne meening wel eenige waarde hebben. De heer *Bosboom* komt aan dit bezwaar te gemoet door te beloven dat op de mogelijke wenschelijkheid van het behoud dezer schutterijen in de Toelichtingen zal worden gewezen.

Het artikel wordt daarna zoodat de commissie het ten slotte gewijzigd heeft, met algemeene stemmen aange- nomen.

Art. 4. „Aanmoediging en bevordering van de vrij- willige oefening in den wapenhandel” wordt goedgekeurd, nadat zijn bijgevoegd de woorden „door de Europeesche ingezetenen”.

Door den heer *Bosboom* wordt thans een van den heer *Nijpels* ontvangen schrijven voorgelezen, waarin dat lid, zijn leedwezen betuigende, van niet op deze verga- dering te kunnen verschijnen, er op wijst, dat de vast- stelling van art. 7 van Hoofdstuk V van het Koloniaal Programma aan de vereeniging de verplichting oplegt om nu ook mede te werken tot de instandhouding van een aan de eischen der Indische oorlogsvoering beant- woordende *transporttrein*. De heer *Bosboom* zegt naar aanleiding daarvan dat op bladz. 148 onder punt 7 der toelichtingen reeds van het inrichten van een transport- trein is melding gemaakt, doch dat in de toelichtingen op de militaire paragraaf daarnaar nog nader zal worden verwezen.

Thans wordt een begin gemaakt met de behandeling van Hoofdstuk X, *Uitbreiding van Gebied*, waarop een ingrijpend amendement is voorgesteld door den heer *P. J. van Houten*.

De heer *Kempe* verklaart zich tegen het amendement

en haalt de geschiedenis van onze nederzetting in *Nieuwe Guinea* aan om het verderlijke van de zoo dikwijls voorkomende zucht naar uitbreiding van gebied aan te toonen.

Door *Mr. Stibbe* wordt namens de Commissie even- eveneens het amendement bestreden. Wenscht men toch mede te gaan, dan zou het voldoende zijn om in het artikel van de commissie het woord „*geen loof*” te vervangen door „*gewenscht*”. Het overige van het amendement past niet in het kader van de Hoof- beginselen van het Programma. Maar waar haalt Neder- land de groote vermeerdering van ambtenaren en troepen van daan om alle streken waar wij slecht schijngegag uitoefenen, onder ons rechtstreeksch bestuur te brengen?

De heer *van Houten* houdt eene uitvoerige rede om zijne meening te verdedigen. Hij acht de vrees, dat Nederland met zijne Koloniën te veel hooi op zijn vork neemt, overvreden, ongegrond. Men drijft die vrees tegenwoordig zoo ver, dat er zelfs stemmen opgaan om ons van een gedeelte onzer Koloniën te ontdoen. Spreker wijst op *Engeland* en *België*, welke koloniaal gebied dat van het Moederland respect. 66 en 77 malen over- treffen, terwijl die verhouding bij ons land pas 56 : 1 is. Men zou weldaden kunnen bewijzen aan de bevolking van zoovele streken, die nog steeds onder het slecht bewind van hunne inlandse vorsten zuchten.

De heer van *Geusau* steunt het betoog van den heer *van Houten*. Spreker wijst op hem persoonlijk bekende streken op de oostkust van *Sumatra*, de westkust van *Borneo*, waar allerlei kleine potentaten heerschen, niet eens gesproken uit de landkinderen, maar nazaten van zeeoovlers, die zich indertijd gewelddadig van die troonen meester maakten, waar de bevolking er naar hunkert onder ons bestuur te komen.

Terwijl de heer *de Greve* zich bij de heeren *van Houten* en *van Geusau* aansluit, verklaren de heeren *van Sandick*, *Koster* en *Bosboom* zich tegen het amen- dement. De heer *Bosboom* vreesd, dat, wanneer de ambtenaren zich op enigszins groote schaal de uitbrei- ding van gebied tot plicht gaan maken, wij binnen korten tijd voor tal van conflicten zullen komen te staan, die de grootste moeilijkheden zullen berokkenen, waartegen wij niet zullen zijn opgewassen.

Het amendement, in stemming gebracht, wordt met 6 tegen 8 stemmen aangenomen.

Daarna wordt de vergadering gesloten.

De Ondervoorzitter der Vereeniging,
Jhr. J. v. d. DOES DE BIJL.
De Secretaris,
J. L. SWART.

Oost-Indische berichten.

Atjeh. Te Pantan Leubeu onderwierp zich Teungkoet Moeda Itam van Lho Nibong met 50 volgelingen. Zijne goederen werden gehaald.

Nieuwe inlandse scholen. Bij ordonnantie opgenomen in de *Jara Cour.* is bepaald dat zal worden op- opend: A. een openbare inlandse school voor lager onderwijs der eerste klasse te Trenggalek (Kediri), Patjatan (Madoera), Karanganyar (Kedoe) en Pamekasan (Madoera).

B. een openbare inlandse school voor lager onderwijs der tweede klasse te: Tjomas (Bantam), Djatibarang (Cher- bon), Bandjar (Praagang Regentenschappen), Wates (Djokja- karta), Djodjogan (Rembang), Tjankir (Soerabaya), Poer- wosari en Toempang (Paseroean), Ketapang (Madoera).

C. een tweede openbare inlandse school voor lager onderwijs der tweede klasse te Klaten (Soerakarta), Salatiga (Semarang).

De Soekaboemische Landbouwvereeniging zal eene algemeene vergadering houden te Bandoeng ter bespreking van de belemmeringen in het bedrijf.

De traktemensverhooring voor residenten. Bij besluit van 14 Februari 1904 n°. 36 (Staatsblad n°. 133) is krachtens koninklijke machtiging met intrekking van alle daarmede strijdige bepalingen de bezoldiging van alle residenten op de bezittingen buiten Java en Madoera gerekend van 1 Januari 1904, vastgesteld op f 1250 per maand.

Bandjermasin. Het *Soer. Hbl.* ontving een telegram uit Bandjermasin, berichtende dat den 19en Februari van daar een detachement militairen naar Tewa, boven Kalahjan, vertrekt om daar voorloopig een maand te blijven.

Men vreesd een inval van de benden van den pretendent sultan in Kahajan in welke streek, ook een groot aantal vijandig gezinde Amoentiers zich ophouden. Bovendien worden 150 voorlaadgers verzonden, om uittebreken aan de ons goedgezinde bevolking.

In verband met dit bericht verdient de aandacht het volgende berichtje in het *Bandjermasinsch Nieuwsblad*, door ons ontleend aan de *Javabode*:

«Van onzen berichtgever aan de Kahajan hebben wij vernomen, dat een tachtigtal gewapende volgelingen van den pretendent-sultan de Kapoens-rivier afzakken. Zij hebben den weg door de soengei Mendoenen genomen, die in de Kapoens nitloopt. Men kan op die hoogte zeer gemakkelij- van de eene rivier tot de andere komen daar de bovenloop der Mendoenen niet ver verwijderd is van dien eener soengei die in de Barito uitloopt. Slechts een korten afstand hooven de opstandelingen te voet afteleggen. Het is ons niet bekend, welk doel de «brandals» hebben met deze tocht; wij veronderstellen echter dat ze uitgaan om zich voedsel te verschaffen van de kampongbewoners aan de Boven Kapoens, daar ze naar de Oostkust langs de Mahakam rivier geen verbinding kunnen onderhouden en het verkeer met de Doesoen afgesloten is. In ieder geval zijn de kampongbewoners in de Kapoens voorbereid, want er staan daar sedert langen tijd reeds wachtposten en pas is nu de *Ban Liang Heat* naar Kwala Kapoens gestoomd, om den assistent-resident der Dajaklanden aan boord te nemen, die, in vereeniging met eenige districtshoofden, ter plaatse waar zulks dient, de noodige instructie zal geven, die eene van de Kapoens vrij te houden».

Het krachteloos gemodder door onbevoegden in de Zuid- en Oosterafdeeling van Borneo gaat voort, niettegenstaande alle welgemeende waarschuwingen aan de regering van deskundige zijde.

Alluvia. Het *Bat. Nieuwsblad* ontving uit Singapore een brief van Skene, (den zoogenaamden deskundige, die voor het Alluvia-Syndicaat naar de terreinen van Alluvia geweest is), waarin deze zegt dat de machinerieën, waarmede genoemd syndicaat proeven heeft genomen, niet in orde waren. Anders zou men goede resultaten verkregen hebben. Alluvia is volgens hem een zeer rijke mijn.

De resident van Sumatra's Oostkust. Schappal zal, blijkens de *Javabode* met verlof te Batavia worden ge- einde door den rechter-commissaris gehoord te komen van de zaak van den administrateur van St. Cyr, beschuldigd van koeliemishandelingen.

De strijd over den peperhandel van Atjeh. Wij lezen in het *Soer-Hbl* dat de kamer van koophandel te Penang indertijd, gelijk men weet, aan het bestuur van de Straits Settlements heeft verzoekt, den uitvoer naar Atjeh toe te laten van een miljoen Straitsdollars. Men hoopte op die wijze tegemoet te komen aan de moeilijkheden, waartoe de peperhandelaren verkeerden, door het verbod van nieuw van oude dollars in ons gebied en van uitvoer van nieuw dollars uit de Straits. Zoodoende dacht men ook den peperhandel van Atjeh voor Penang te zullen behouden.

Uit O.-Indische bladen.

Militaire wielrijders voor Atjeh.

Binnenkort zal volgens de *Bat. Nbl.* een klein detachement militaire wielrijders naar Atjeh vertrekken om aldaar dienst te doen tot het bewaken van de spoorbaan. Indertijd was door den gouverneur van Atjeh, luitenant-generaal J. B. van Heutsz, tot het legerbestuur het verzoek gericht om van de afdeling militaire wielrijders te Batavia een twaalftal manschappen naar Atjeh te zenden, ten einde daar beproeft te worden omtrent hun bruikbaarheid tot het verrichten van bewakingsdiensten aan de spoorbaan op Atjeh's Noord- en Oostkust.

Tot dit doel werden bijzonderlijk daarvoor ingerichte spoorwegrijwielen uit Europa besteld. Deze machines zijn nu aangekomen en laatstleden Zaterdag was 't *B. Nbl.* in de gelegenheid de spoorfietsen in werking te zien. Daar de spoorwijdte dezer rijwielen niet gedoopte dat daarmede op een der lijnen van den Staatsspoorweg van de Nederlandsch-Indische Spoorwegmaatschappij werd gereden, was op het emplacement der genie-werkplaatsen aan het Koningsplein, van oud Decauville-materieel een lijntje gelegd, waarover het proefrijden, zij het ook onder minder gunstige omstandigheden, kon plaats vinden.

Verscheidene autoriteiten, waaronder de legercommandant, de chef van den generaal staf, de administrateur van de Nederlandsch-Ind. Spoorwegmaatschappij woonden den proefrit bij en betuigden hun ingenomenheid met het nette en solide voorkomen en den lichten en geruischloozen gang dezer spoorbaan-rijwielen.

Drie dezer machines zijn ingericht om elk door vier man te worden bereden, terwijl het vierde rijwiel voorzien is van een voorbank, waarop twee personen — lijn inspecteurs b.v. — kunnen plaats nemen en hetwelk door twee bedieningsmanschappen moet worden voortgetrapt.

De vier wielen waarop de spoorfiets rust, zijn voorzien van velgen van de gewone spoorwiel-constructie, conisch verloopende wielbanden voorzien van flenzen, doch zijn overigens geheel als het wiel van een gewone fiets ingericht en zijn overtrokken met sterke, massieve caoutchoucbanden. De voorassen zijn vast, de achterassen draaien met de wielen mede; deze achterassen worden geheel in buizen opgesloten; door middel van verplaatsbare potten, voorzien van kogelleggers, is het mogelijk om de wrijving der deelen onderling tot een minimum te reduceeren. Op de achteras zijn twee trommen aangebracht, waarover twee uiterst krachtige bandremmen werken.

Iedere berijder bedient zijn eigen stel trappers, kettingwielen en kettingen, welke driefluchtig samengesteld is zooals bij de gewone tandem.

Bij eenige oefening laten de machines zich even snel voorwaarts als achterwaarts trappen. De remwerking is zoodanig dat het rijwiel zelfs bij groote snelheid onmiddellijk tot stilstand gebracht en achteruit getrapt kan worden. Ofschoon de machine zoo licht is dat zij door de bediening onmiddellijk van de rails kan worden gelicht, is dit achteruittrappen een groot voordeel bij het plotseling ontmoeten van treinen, b. v. op een spoorbrug, daar dan gewoonlijk voor afdrijven geen plaats is en men door het terugtrappen het gevaar voor een botsing aanmerkelijk kan verminderen.

De aan de rijwielen aangebrachte stuurstangen zijn uit den aard der zaak niet draaibaar en dienen ook meer beschouwd te worden als steunstangen. Overigens hebben de bereiders de vrije beschikking over hun handen en kunnen van hun vuurwapens gebruik maken. De voorste wielrijders hebben hun geweer dan ook gewoonlijk in de houding van vaardig en zijn hierdoor in staat voor af te geven op doelen, die zich plotseling op of in de nabijheid van de baan mochten voordoen. De gelijkmatige beweging der spoorbaanrijwielen zal betrekkelijk slechts weinig invloed uitoefenen op de juistheid van het schot.

Behalve met de spoorfietsen, worden de voor Atjeh bestemde wielrijders nog uitgerust met gewone rijwielen, ten einde hun vaardigheid in het wielrijden te onderhouden en om ook buiten de spoorbaan te kunnen worden aangewend. Wanneer het bijvoorbeld eens voor mocht komen dat een vijandige bende gesignaleerd is op een afstand van 40 à 50 kilometer van het troepenbivak, dan kunnen de wielrijders op hun fietsen onmiddellijk in de richting waar de bende zich ophoudt, vertrekken, op een geschikte plaats hun rijwielen achterlaten en zoo noodig door de hoede stellen van een of ander Atjehsch hoofd om verder geheel als lichte infanterie- of marechaussee-patrouille op te treden. Op deze wijze zou trouwens van het rijwiel een vrij uitgebreid gebruik gemaakt kunnen worden en kunnen de nog immer bestaande vijandelijke benden verrast worden op het oogenblik dat zij elke militaire macht nog mijlen en mijlen ver wanen.

Wat de spoorbaanrijwielen betreft, het komt ons voor dat hiervan een ruimer gebruik gemaakt zou kunnen worden, zoolow op militair gebied als voor particulier gebruik. Vooral zouden zij met vrucht toegepast kunnen worden in streken waar militaire operatiën plaats vinden en waar het wegnemen nog in een zoodanig stadium verkeert, dat de opvoer van krijgsbenodigdheden langs de pas aangelegde colonne-wegen, slechts langzaam en met groote bezwaren kan geschieden. Wanneer over den colonne-weg een licht Decauvillebaantje gelegd wordt, dan kan door middel van spoorfietsen in het transport worden voorzien. Een spoorfiets, door twee man bediend, kan gemakkelijk een last van ongeveer 150 kilogram vervoeren met een gemiddelde snelheid van 8-9 kilometer in het uur, gedurende een werkdag van 6-8 uur. Een ieder die gezien heeft hoe traag een militair transport zich in den regel beweegt, zal moeten toestemmen dat een transport als hierboven bedoeld, een aanzienlijke besparing in tijd, werkkrachten en geld op de etappelijnen tengevoege zal hebben.

Op landelijke ondernemingen, waar van het vervoer over Decauvillebaanen een ruim gebruik gemaakt wordt, zijn deze spoorbaanrijwielen de aangewezen vervoermiddelen voor administrateurs enz. Het onderhoud is weinig kostbaar en elke koelie is na korten oefeningstijd in staat het voertuig voort te bewegen met een snelheid, gelijkstaande aan die welke met paarden tractie te verkrijgen is.

F. RITS.

Van Vreemde Koloniën.

Uittreksels uit het antwoord van den Congo-Staat op 't rapport-Casement. In de zitting van 't Lagerhuis van den 11en Maart 1903, deelde de minister van buitenlandsche zaken, lord Cranborne mede, dat er geen aanleiding was om aan te nemen, dat de slavernij door de autoriteiten van den Congo-Staat werd toegelaten, maar dat de regering wel kennis had bekomen van gevallen van wredeheid en verdrinking, waaromtrent gelijklopende berichten van de engelsche consulaire agenten zouden zijn ingekomen. Aan het, bij schrijven van den 14en Maart d. a. v., door den Congo-Staat gedaan verzoek om opgave der, door bedoelde agenten gemelde feiten werd geen gevolg gegeven. Lord Lansdowne deelde den 8en Augustus l.l. mede, dat inlichtingen betreffende beweerde feiten van mishandeling van inboorlingen en het bestaan van handelsmonopoliën in engelsche consulaire berichten waren vervat. De indruk moest dus wel worden teweeggebracht dat de engelsche regering zich toen in het bezit bevond van afdoende inlichtingen van de zijde harer consulaire vertegenwoordigers. En toch werd de zending van consul Casement

Met genoegen constateerden we ook in hetzelfde nummer van het blad, waarin 't vorenstaande voorkomt, dat 't meent niet op zijn weg te liggen om aan overdueren eischen van het volk voedsel te geven, inzonderheid niet waar 't een werk van zoo algemeen nut voor de kolonie betreft, als de aanleg van den spoorweg moet worden geacht.

Uit bedoeld nummer blijkt ons toch, dat 't blad zijn Para-correspondent, die de overdueren eischen der Paramegers voor het werk bij den spoorweg-aanleg scheen te billijken, op de vingers heeft getikt.

Curacao. De *Amigo di Curacao* weet meê te deelen dat Dr. van Hall, de inspecteur van den landbouw in West-Indië tijdens de tentoonstelling op Curacao zal wezen en een lezing houden. Het blad geeft nu der «Curacaosche Maatschappij den raad om eenige takjes der, door de vernielende ziekte aangetaste divi-divi, naar Suriname op te zenden, opdat de heer van Hall ook in staat zij daarentrent inlichtingen te geven en een geneesmiddel aan te wijzen.

Wij vreezen dat 't niet zoo gauw in zijn werk zal gaan om diagnose en het gepaste middel voor de hier bedoelde ziekte vast te stellen. Men bedenke eens hoe veel hoofdbreken de bestrijding der krullentziekte in Suriname den deskundigen kost. Een onderzoek in loco en proeven aldaar zullen wel noodig zijn, voordat het middel zal kunnen worden gevonden.

Den 21en Februari l.l., ontlenen we aan de *Wekker*, bezocht het deutsche stoomjacht «Prinzessin Victoria Louisa» wederom de haven, ditmaal met 206 toeristen aan boord, die, kort na hunne aankomst, de stad en omstreken, hetzij te voet, hetzij per rijtuig bezochten, om te bezichtigen wat te zien is. Met hunne draagbare photographie-toestellen namen eenigen hunner kiekjes. Des namiddags vertrok het jacht naar Kingston op Jamaica.

Tot de uitstapjes in den omtrek van de stad zal zeker ook wel een tochtje naar de plantage «Groot St. Joris» behooren, wier beheerder in de *Amigo* adverteert, dat het geëerd publiek van Curacao en de vreemdelingen, die het eiland bezoeken, genoemde plantage mogen bezichtigen en daarop den dag doorbrengen, mits zij gebruik maken van de rijtuigen eener, door hem aangewezen stalhouderij tegen een vast tarief, waarvoor men dan het recht verkrijgt in het landhuis te verblijven, in de plantage te wandelen en een bad te nemen in het groot reservoir. Indien de bezoekers dit verlangen kunnen zij op de plantage ontbijten of lunchen tegen een eveneens vastgesteld tarief.

Groot Sint Joris wordt dus zooveel als «Vernieuwings-establishement». Te oordeelen naar hetgeen de heer J. Haveelaar in zijn rapport over de kolonie Curacao over deze plantage mededeelt mag zij echter ook als zoodanig gezien worden.

Aan de *Vrijmoedige* van den 25en Februari l.l. ontlenen we het volgende:

«In antwoord op een verzoekschrift dd. 21 Januari l.l. door den heer D. H. Salas c. s. gericht aan den gouverneur der kolonie, strekkende om het daarheen te willen leiden, dat de Telegraafmaatschappij alhier geoorloofd worde tot nakoming van de, door haar met het bestuur dezer kolonie aangegane overeenkomst», heeft Z. H. Ed. G. overwegende, dat niet is gebleken, dat het contract, op 31 December 1885 aangegane tusschen de «Compagnie des Câbles Télégraphiques» enerzijds en dit gouvernement anderzijds, door eerstgenoemde partij niet is nagekomen, bij beschikking van 18 dezer goedgevonden requestranten te kennen te geven, dat er geen termen bestaan, om hun verzoek in te willigen. Bij eene afzonderlijke missive deelt de heer gouverneur den requestranten mede, dat aangezien het Z. H. E. G. gebleken is, dat voormeld contract aan het publiek alhier onbekend is, het ter administratie van financiën voor belangstellenden ter inzage zal liggen. Uit het vorenstaande blijkt dus, dat er eene vrij ondoordachtte overeenkomst met bovengenoemde fransche maatschappij is gesloten, waarbij de kolonie in ruiling de twijfelachtige eer, op eene zeer onvoltoende wijze telegrafisch verbonden te zijn met andere landen, de aanzienlijke som van f 45000 als inkomst aan die maatschappij waarborgt! Dit is waarlijk bedroevend, vooral wanneer men zich herinnert, dat, terwijl de onderhandelingen ter verkrijging van de concessie voor die maatschappij ten einde liepen, of haar beslag hadden gekregen, eene andere maatschappij veel gunstiger voorwaarden ter erlanging der concessie aanbood, en zelfs zooveel per geseind woord betalen wilde!»

Eene Vlechtwerk-Tentoonstelling.

Met zeer veel belangstelling bezichtigden wij onlangs de kleine, maar goed gerangschikte en daardoor zeer leerrijke tentoonstelling van Oost-Indisch vlechtwerk, die gehouden wordt in het Museum voor Land- en Volkenkunde en Maritiem Museum «Prins Hendrik» op de Willemskade te Rotterdam, en gedurende deze maand nog dagelijks (behalve Maandags) van 10-4 uur te zien is, tegen 5 cents entree. Wij raden dan ook allen, die er toe in de gelegenheid zijn, warm aan om een kijkje te gaan nemen.

De heer J. A. Loebèr Jr. stelde hiervoor een beschrijvende catalogus samen, waarvan wij de inleiding, met enkele opmerkingen van onzen kant, in een volgend Weekblad denken weer te geven, daar deze, vooral ook voor onze in Indië wonende leden, die mede willen helpen de Indische vlechtkunst te bevorderen, menige nuttige wenk bevat.

Ook het overige deel van dit, zich in den laatsten tijd zeer uitbreidend en goed beheerd Museum is een bezoek ten volle waard; er is heel veel moois en merkwaardigs te zien, dat op oordeelkundige wijze, in bijzonder doelmatig ingerichte kasten wordt ten toon gesteld; bij ieder voorwerp is een etiket, met uitvoerige beschrijving en meestal een foto, het gebruik er van toelichtend, en naast iederen kast kaarten en platen betreffende de streken van herkomst, zoodat 't ook voor oningewijde bezoekers, zonder catalogus, een genotvolle studie is om door die zalen te wandelen en hun oogen den kost te geven.

N. v. Z.

Congres voor Kinderbescherming.

Wij ontvingen het programma van het congres tot Kinderbescherming, dat van 6-9 April in den Haag zal worden gehouden.

Het is verdeeld in drie afdelingen:

In de 1e wordt behandeld over: *weezen, half-weezen, onechte en verwaarloosde kinderen in onze samenleving;*

in de 2e over: *de opvoeding en verzorging van het kind*

in de 3e over: *het kind en den arbeid.*

De president van «Oost en West» heeft als zoodanig zitting in de congres-bureaux der eerste en tweede afdeling, terwijl over de toestanden, wat de opvoeding en verzorging van kind in O.-I. betreft, op Donderdag voormiddag 7 April zal worden gesproken door Dr. R. A. J. Snelhage, oud-dir.-off. van gezondheid en op Vrijdag 8 April 's namiddags, door den heer P. C. C. Hansen Jr. (Boeka).

Wij bevelen het congres in de belangstelling onzer lezers aan.

van de exploitatie van den Staatsspoorweg ter Westkust van Sumatra, zijn nu de noodige voorstellen ingediend voor de uitbreiding van den spoorweg met de lijnen van Solok over Soebang naar Boekit—Postoes en van het Omblin-kolenveld naar Fort van der Capellen, schrijft het *Bat. Nbl.*

Het verder ontworpen lijntje van het Omblin-kolenveld naar Fort van der Capellen zal, meent het blad, moeten dienen om de ontginning mogelijk te maken van de meer noordelijk gelegen kolenvelden.

Wordt hiertoe eenmaal overgegaan, dan zal de tweede afvoerweg van Solok naar Emmahaven des te meer blijken in de behoefte te voorzien.

Paarden. Volgens de *Javabode* zijn uit Bombay twee honderd Arabische paarden voor de cavalerie aangevoerd.

De goedgekeurde paarden zijn voor f 650 het stuk aangenomen.

Het zijn prachtige hengsten.

Neutraliteit. Ook te Padang worden maatregelen genomen om de neutraliteit te verzekeren. Veldwerken langs den weg naar Soengai Beramas worden door militairen in orde gebracht, schrijft het *Soer. Hbl.*

Stand der voedingsmiddelen op Java en Madoera. Het maandrapport over de maand December geeft, wat den stand van het rijstgewas te veld betreft, geen reden tot bezorgdheid. De kwalitatieve variëeren tusschen gunstig en over het algemeen bevredigend. Hier en daar waren voor een enkele dessa de vooruitzichten minder rooskleurig. De stand van andere gewassen was eveneens goed, behalve in enkele districten van de afdeling Japara. In de afdeling Grobogan waren 4844 bouws en in de afdeling Koedoes 1800 bouws vernield, terwijl in Pati de djagoengplant vrijwel geheel vernield is. In Toeban had de djagoengplant geleden van de vele regens. Door dezelfde oorzaak mislukten dergelijke aanplantingen op sawah's en rawa's in het district Karanggenong en het district Goenoeng Kendeng van de residentie Soerabaja. Op de vraag of er bij de hoofden en bevolking eenige bezorgdheid heerscht omtrent de naaste toekomst, valt in verband met den toekomstigen oogst, wat Batavia betreft, nog niets te zeggen. De minder goede uitslag van den laatste oogst doet velen een moeilijken tijd doorleven. De economische toestand van de afdeling Grobogan vereischt nog steeds de meeste zorg en oplettendheid van het bestuur. Houden de regens aan, dan kan de toestand ongunstig worden. Vrees voor gebrek aan levensmiddelen bestaat niet.

In het district Oendaan (afdeeling Koedoes) hangt de toestand der bevolking geheel af van bandjirs en regenval. Op het oogenblik zegt het rapport, is er over het algemeen geen reden tot bezorgdheid zelfs in de onder de meest ongunstige omstandigheden verkeerende dessa's is van schaarschte aan voedingsmiddelen geen sprake.

Een aardschuiving. Een aardschuiving heeft plaats gehad tusschen Tjitrup en Rangkas Betong.

RECLAMES.

Abonnement geldig in

BERLITZ

meer dan 170 steden

SCHOOL

ALLEEN

Noordeinde 119 a

Gewaarschuwd wordt tegen

arglistige nabootsing.

ALLE MODERNE

TALEN

Onderwijs Vertellingen

West-Indische Berichten.

Suriname. De *Surinamer* van den 21en Februari l.l. gaf den volgende behartenswaardigen wenk:

«Al wie orde en zedelijkheid ter harte gaan, zal met vreugde geconstateerd hebben, dat het aantal huwelijken in de kolonie steeds toenemend is.

En wie daarbij zich nog interesseert voor kolonisatie, zal het als een werkelijk succes beschouwen dat men in het Gouvernementsblad — rubriek huwelijken — zooveel Britsch-Indische en Nederlandsch-Indische namen leest, 't is een teken, dat velen niet langer «immigranten» doch «burgers» willen zijn.

Voorzeker, het bestuur en de respectieve ambtenaren stellen alles in het werk om het sluiten van huwelijken, in 't bijzonder voor vreemdelingen, te vergemakkelijken. Maar toch is nog niet alles gedaan om dezen «burgers» en hunnen nazaten die stelling in onze maatschappij te bezorgen, welke hun — onzes bedunkens — rechtens toekomt. Zij zijn en blijven personen, families, geslachten zonder «van», m. a. w. nog altijd, althans eenigermate, buiten de samenleving gesloten en minder bevoorrecht dan personen buiten echt geboren.

Zou het nu niet dienstig en niet doenlijk zijn deze laatste wettelijke uitsluiting of officiële ten achterstelling te doen vervallen en te bepalen, dat aan immigranten, alsook aan Indianen en Boschnegers, bij het aangaan van een burgerlijk huwelijk het voorrecht gegeven of de plicht worden opgelegd in overleg met den ambtenaar van den burgerlijken stand een familienaam te kiezen en voortaan te voeren?

Wanneer hier niet ten spoedigste een décreté à la Napoléon wordt uitgevaardigd, zullen wij weldra in de registers van Kerk en Staat eene complicatie vinden, die in zake van huwelijksbeletsel en erfrecht elk onderzoek schier onmogelijk maakt.»

't Is ons aangenaam in de *Surinamer* de erkenning te lezen, die in vorenstaande regelen ligt opgesloten, dat ook in het burgerlijk huwelijk eene opvoedende kracht gelegen is, inzonderheid voor eene maatschappij in wording, als die welke men in Suriname aantreft. Wij hopen dan ook dat deze wenk van het blad, waardoor het getoond heeft een open oog te hebben voor zoo gewichtige factoren voor den gang van zaken in eenige maatschappij, als orde en zedelijkheid zijn, ernstig ter harte worden genomen door de bevoegde autoriteiten.

Een anderen goeden wenk, maar nu tot de bewoners der kolonie, met name de afstammelingen der negers gericht, troffen we in de *Surinaamsche Bode* aan, waar dit blad in zijn nummer de volgende verzuchting slaakt en opwekt tot beterschap:

«De toestand op politiek en sociaal gebied moest jammerlijk worden; omdat het volk altijd Gods water over Gods akker liet stroomen; omdat het niet zelfstandig optrad, daar het zich aan den leiband van anderen, die wat in de melk te brokken hadden, bijzonder gelukkig gevoelde. . . . Ware het niet dat de meerderheid der nakomelingen van die vrijgemaakten, thans burgers in de uitbreidde beteekenis van het woord, zóó zorgeloos en doelloos leefden, dan konden zij onder welke moeilijke omstandigheden ook, nu voldoende kennis hebben opgedaan, om gewicht in de schaal te kunnen leggen. Daar wij inderdaad niet voor re maar voor *evolutie* zijn, meenen we het verbroken evenwicht in onze maatschappij te herstellen door 't volk, zoo men wil de negers, op te voeden, op zijn gebreken te wijzen, geschikt voor de samenleving te maken en het uit zijn doodslaap wakker te schudden.»

De regering van de Straits heeft het verzoek van de Finangse kamer van koophandel gedeeltelijk ingewilligd door den uitvoer toe te staan van een half miljoen dollars, om hoeveelheden van honderdduizend stuks per maand.

Buitengewone politiediensten. Aan den resident van Bezoeki is blijkens een besluit in de *Javasche Courant* de bevoegdheid verleend om in ernstige gevallen noodig tot beveling van personen en goederen den opstand van de bevolking te vorderen in den vorm van buitengewone gemeentelijke politiediensten, mits beperkt binnen het gebied der dessa.

Sabang. De Kapitein H. Colijn, is belast met het militair gezag te Sabang.

Moord. Den 20sten Februari j. l. is de ziekenverpleger van der Ven vermoord. De daders zijn nog onbekend, maar men denkt twee Europeanen.

Onregelmatigheden. Blijkens de *Javabode* zijn bij Handelsvereniging Amsterdam, onregelmatigheden ontdekt. Sedert geruimen tijd is diefstal gepleegd van provianden, bedrage van over de duizend gulden. Inlandsch personeel, dat van het feit verdacht wordt, is in hechtenis gesteld.

Gevolgen der bandjirs. Ten gevolge van bandjirs zijn in het district Tenggeles van de afdeling Koedoes, 216 bouws sawah overstroomd, waarvan 20 bouws met padi geplant, zijn vernield.

Een oude bekende overleden. Onlangs overleed Koedoes, de gepensioneerde ondercolleeteur, gewezen luitenant bij de Infanterie, versierd met de Militaire Willemsorde 4e klasse, Raden Broto adiwidjojo, ook genaamd «Kimpla» in den ouderdom van ongeveer 66 jaren.

Pariteit. Eenige maanden geleden werd bij de firma van de doosje met parels van een bepaalde grootte, evenveel weggesloten in een kast en nu pas voorschijn gekomen. Tot groote vreugde van de eigenares was het aantal parels vermeerdert met een vijftigtal kleine, juist geschikt voor ringen.

Wij hebben de kleine pareltjes gezien, zegt de *Pr.-B.*, die aanwezig waren, toen het doosje met parels, naar men met den meesten nadruk verzekerde, werd opgeborgen.

«En dame op Garot houdt er zulk een buitengewone waarde op na en legt, om het aantal te vermeederen, de parels gedurende geruimen tijd in rijst.

Magazijndienst bij de Artillerie, Genie en Militaire Administratie. Bij koninklijk besluit, afgekondigd bij indisch staatsblad no 132 is vastgesteld dat de opgevallende officiersplaatsen bij den magazijndienst der artillerie, der genie en der militaire administratie wordt

voorzien: «in den regel door bevordering van magazijnmeesters of door zooveel het wapen der genie betreft ook van militaire ingenieurs en opzichters der eerste klasse — van hetzelfde wapen of dienstvak en

«bij uitzondering door overplaatsing — met of zonder bevordering — van daartoe genegen officieren van het eigenlijke wapen of dienstvak.

Meer Landraadvoorzitters. Men schrijft aan het *Hbl.* uit Buitenzorg dat bij de regering het voorstel bestaat het aantal landraadvoorzitters op Sumatra met twee te vermeederen en wel met standplaatsen te Padang, Pandjang en Pajakombo. Elk dezer rechtsgeleerde personen zal een vier- of vijftal landraden hebben te presideeren en daarvoor zal hem een afzonderlijken griffier (voor ieder in zijn ressort te zamen) worden gegeven. Tot dusver werden de klerken van assistent-residenten en controleurs griffierswerk belast. Het was dringend noodig dat een verandering werd gebracht, zegt de schrijver.

De maatregel verdient ook uit een juridisch oogpunt aanmerking. **Revaccinatie.** Onlangs heeft een vergadering plaats gehad van den geneeskundigen raad, onder anderen bijgevoerd door den dirigerend officier van gezondheid te Soerabaja, de doctoren Godefray, Papelard, Noordhoek, Kiewit de Jonge en den controleur van de politie, den heer Johan.

Naar de *Javabode* verneemt, is besloten aan de regering voorstellen, maatregelen te nemen, dat de revaccinatie van kampongs der residentie Batavia voortaan op doeltreffende wijze kunne plaats hebben. De thans geldende bepalingen werken niet afdoende; er zal meer presie en overtuiging dienen te worden aangewend, om de in- en hervaccinatie meer algemeen te doen geschieden dan thans.

Ter voorkoming van vexatiën. Van particuliere zijde zijn plannen aanhangig gemaakt voor de oprichting van verblijfsgelegenheden te Batavia voor contractkoelies om vexatiën te voorkomen van de zijde der koeliewerfers, want dezer voor hun logies zorgen.

De politie steunt het plan, doch stelt eenige voorwaarden, zoo meid de *Javabode*.

Overleden. De heer J. Kieffer, redacteur van de *Batavia*, is overleden.

Een vondst van Archaeologische waarde. Volgens den malangschen correspondent van de *Loc.* niet lang geleden de heer Lydie Melvil, toen hij in een der kampongs in de buurt van Singosari een steen ontdekte, waarvan de doodsakte gebeiteld staat van een der laatste koningen uit het rijk, dat hier in het paseroeansche gebied was, vóórdat de Islam hier zegvierde. Deze vorst, die zijn doot Siwa Boedha geheeten, — omdat hij begraven werd tusschen de plaatsen, waar de gouden Siwa en Boedha overleden — is in 1214 (inlandsche jaartelling) met zijn geheele hofhouding vermoord geworden. De begrafenis-omstandigheden, die volgens de leer van Boedha moeten vermeld zijn, alvorens de ziel de gewenschte rust kan genieten, werden voor dezen vorst eerst met groote statie verricht door zijn tweeden opvolger en in 1273 liet de rijksoverheerder Siwa Boedha-Madi ter nagedachtenis aan Siwa Boedha, die bij zijn overlijden een geheel anderen naam droeg, welke de schrijver echter niet noemt, bovengenoemden steen vervaardigen, waardoor Siwa Boedha-Madi tevens zijn naam voor goed aan de vergetelheid onttrok. Men zoekt nu naar de plaats, waar de steen oorspronkelijk geplaatst geweest is, dus naar de begraafplaats van Siwa Boedha, zegt het *Bat. Nbl.*

De Bezoekische rietbrandenquaestie. Wij vernemen dat het bestuur van het departement Bezoeki van het Algemeen Syndicaat van suikerfabrieken, 't welk onlangs den Gouverneur-Generaal werd ontvangen, zeer minnzaam ontvangen werd. Z. E. bleek zeer goed op de hoogte van de zaak en verklaarde te weten, dat niet de suikerfabriekanten schuld dragen aan de rietbranden, maar in hoofdzaak het bestuur. Hoe de landvoogd zich hierover uitliet, zullen wij discretelijk verzwingen, maar alleen nog vermelden dat hij de heeren zijn vollen steun toezegde, schrijft men in het *Soer. Hbl.*

Wees- en boedelkamers. De presidenten van de wees- en boedelkamers zijn aangeschreven om in het verleden te laten op het bezit van het diploma van grootnotaris, kleynnotaris en boekhouder, welke laatste categorieën de wees- en boedelkamers zullen genieten, zoo lezen wij in het *Bat. Nbl.*

Vendumeesters. Door den resident van de Preanger Regentschappen is voorgesteld vendumeesters aan te stellen in de Pandoeng, Soemadang, Soekaboemi en Tjandjoer, waar deze betrekkingen thans worden waargenomen door de notarissen.

Deli. Het *Bat. Nbl.* bericht dat de raad van justitie besliste dat 33 Inlandsche contractanten van ondernemingen in Deli veroordeeld zullen worden door mr. Rhemer, naar aanleiding van een oordeel door hen ingediende klacht, terwijl de genoemde officier van justitie als regeringscommissaris in Deli was.

Uitbreiding van den Staatsspoorweg ter Westkust van Sumatra. Door den hoofdingenieur, chef

ADVERTENTIËN.

Postzegelverzamelaars.

Vraagt mijn RECLAME CATALOGUS (Januari 1903) die U gratis en franco wordt toegezonden.
H. W. M. M. BRANS, Rotterdam.
Philatelistisch Bureau. — Geldersche Kade 12.

L. Boellaard,

oud-leerling van het Amsterdamsche en Leipziger Conservatorium, beveelt zich beleeft aan voor viool, theorie en ensemblelessen etc. Matige conditiën Zeer goede referenties.
Adres REGENTESSELAAN 202.

Voor elke afwijking van den normalen haargroei wende men zich om **kosteloos advies** tot den Hofkapper

Justman Jacob
Korte Poten 40, 's-Gravenhage.

Zutphen Vooruit.

Zutphen, gelegen in een gezonde, boschrijke, malaria-vrije omgeving, is bijzonder geschikt voor vestiging van gezinnen die een gezellige, niet te dure woonplaats verlangen. Huren matig. Op het gebied van Tooneel, Concerten, Opera's, Kunst en Wetenschap is er hetzelfde te genieten als in grotere steden, maar veel goedkoper.

De plaats is uitstekend voor opleiding van jongelieden. Men heeft er een Gymnasium, H. B. School (beiden ook voor meisjes toegankelijk), Scholen van uitgebreid onderwijs, Meisjesschool, Kunstnijverheidsschool (tekenen, bootsen, houtsnijden, kunstnaaldenwerk, japonnaaien), Muziekscholen, Taalcursussen, Kookschool, Rijksnormaalschool, enz.

M. M. F. LUPPES, Voorzitter.
M. G. A. WENNIPS, Secretaris.

Firma H. G. J. L. MEIJNERS.

Effecten- en Algemeen-Assurantie-Kantoor.
's-Gravenhage, Heemskerkstraat 20.

Pension Büchner.

Laan van Meerdervoort 198,
hoek PERPONCHERSTRAAT,
Den Haag.

Logies te bespreken
per maand, week en dag.

OUDE en INDISCHE BRILLANTEN

worden tegen marktprijs ingekocht door
N. BLOM,
in Goud, Zilver en Edelgesteenten,
Amsterdam, N. Heerengracht 9.

Voor gezondheid bij een boer.

In eene gezonde streek (Betuwe) wordt bij een grooten heerenboer **Kost en Inwoning** aangeboden voor een Heer of Dame, tegen billijke voorwaarden.

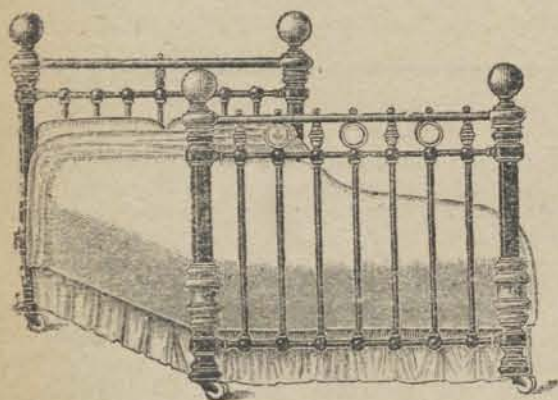
Brieven fr. onder Motto **Inwoning**, aan het Bureau van dit Blad.

Eduard Pelger,

MAGAZIJN VAN
HEERENHOEDEN en PELTERIJEN
Prinsestraat 39,
's-GRAVENHAGE.

Th. A. A. SIMONIS

34 Groenmarkt.
DEN HAAG over de Prinsestraat.

Ledikanten, Spring- Kapok- en Paardenharenmatrassen, etc.
in GROOTE KEUZE,
BILLIJKE PRIJZEN en SOLIDE QUALITEIT.

TELEF. 83.
Bericht van ontvangst der nieuwe
VOORJAARS- EN ZOMERSTOFFEN.
SACHS & Co.,
Lange Poten 2-4,
DEN HAAG.
De ateliers onzer Kleermakerij staan onder leiding van een bekwaam Weener Coupeur.

van Soest en van der Weijde.

Lange Voorhout 23. — Den Haag.

Voeren effectenorders uit op de beurzen te Amsterdam en het Buitenland, incasseren coupons en dividenden, belasten zich met renteontvangst van kapitalen op het Grootboek, geven en nemen gelden op prolongatie en a deposito.

Met 1 dag opzegging 3 pct.
Voor 1 maand 3 1/2 „
„ 3 maanden 3 1/2 „

Verstreken REISCREDIETBRIEVEN.

Koopen of verkoopen, huren en verhuren

van HUIZEN, VILLA's, BOUWGRONDEN

FALKENBURG en Co.

Bureaux voor Bouwkunde, Handel en Verzekering.

DENNENWEG 64, — 's Gravenhage.

Toezending Woninggids gratis.

Registers voor PENSIONS ten Kantore ter inzage.

Ook ligt deze gids op de informatiebureaux der Vereeniging „OOST en WEST“ te 's-GRAVENHAGE en te WELTEVREDEN ter beschikking van belangstellenden

Probeert de
VIBRALINGSCHUTTLE NAAIMACHINE

VAN

v/h. **A. LEWENSTEIN,**
WAGENSTRAAT 18a, den Haag.

Eerste Nederlandsche

Verzekering-Maatschappij op het Leven en tegen Invaliditeit.

Hoofdkantoor 's-Gravenhage, KNEUTERDIJK 11.

Directeuren:

Jhr. Mr. W. SIX, Mr. H. GOEMAN BORGESIUS en Mr. Dr. W. P. J. BOK.

Adjunct-Directeur: P. DEURINK.

Sluit Levensverzekeringen in alle vormen, Weduwenpensioenen, Studiebeurzen, dadelijk ingaande en uitgestelde Lijfrenten.

Spaar- en Levensverzekeringen zonder geneeskundig onderzoek.

Levensverzekeringen met staking van Premiebetaling bij intredende Invaliditeit.

Invaliditeits-Pensioenen, gecombineerd met ouderdoms-pensioenen.

Bijkantoren te: AMSTERDAM, ROTTERDAM, GRONINGEN, DORDRECHT, BRUSSEL, SOERABAJA en PARAMARIBO.

F. H. BOTHE,

21, Veenestraat -- Den Haag.

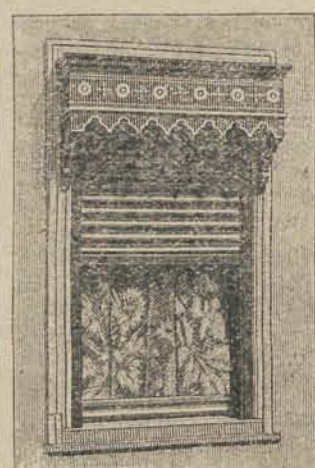
SPECIALITEIT IN

GEKLEURDE, ZWARTE en CRÈME STOFFEN.

Nouveaute's voor elk seizoen.

STEEDS GROOTE ASSORTEMENTEN.

BILLIJKE PRIJZEN.

HEINEKEN'S
(Oudste) Glazenwasscherij
Stoom Jaloezieën- en Rolluikenfabriek.
Driehoekjes 3, voorh. Wagenstraat 39a, Den Haag.
Telefoonnummer 2478.
Amsterdam, v. d. Helststraat 1.
Utrecht, Potterstraat 20.
Hilversum. Arnhem. Nijmegen.

Vereeniging „OOST en WEST“
Afdeling 's-Gravenhage.

ALGEMEENE VERGADERING
op Woensdag 30 Maart

's avonds ten 7 1/4 ure,

Locaal DILIGENTIA, Lange Voorhout 5, DEN HAAG.

Na afloop der Vergadering om 8 1/2 uur:

Openbare Voordracht

door het Kamerlid,

H. van K O L,

over zijne reis door West-Indië en Venezuela.

Toegang vrij voor de leden van „Oost en West“.

Voor niet-leden entree Zaal f 0.25, op de Galerij f 0.10.

Entrée kaarten zijn verkrijgbaar in het Lokaal Diligentia Lange Voorhout 5, in Boecatan Plaats 9, in het Lokaal van «Oost en West» Laan van Meerdervoort 198 en bij de Uitgevers van het «Koloniaal Weekblad» Haagpoort 4.

VERHUIZINGEN en TRANSPORTEN

binnen de stad,

van en naar alle plaatsen in Nederland en het Buitenland

J. J. MESKER,

Casuariestraat 13, - Den Haag

TELEFOON No. 259.

Lambert Waterreus,

Sumatrastraat 279, b/d Bankastraat, Den Haag
TELEPHOON 1447.

Importeur van Indische Ingrediënten voor de Rijsttafel.

Goela aren, Mie, Soe-oen, Ketan, Kemirie, Kloekak, Gandaria en Rebong assin, Roode visch, Ketchup Bentings, Bombaj's ducks, Samballans, Boemboe's, Guava, Gebroken Mie 20 cts. de 5 ons (tijdelijk), Geraspte Klapper, V. WOERKOM'S Nieuwe Jams en Vruchten op eigen sap (onovertreffbaar).

RAJAH-THEE

de Nationale Thee bij uitnemendheid is een product van NEDERLANDSCH-INDIË.

Overal verkrijgbaar à f1.50, f1.25, f1.— en f0.80 per pond in pakken à 4, 2, 1 en 1/2 ons.

Luxe-blikken à 2 1/2 ons 75, 60 en 50 cts.

RAJAH-THEE wordt des namiddags geschonken in den winkel van „Boecatan“ Plaats.

Maison OSKAM.

Magazijn van Geïmporteerde Sigaren
DEN HAAG. Hoofdkantoor Hoogstraat 27 Teleph. 2403

Filiale Witte de Withstraat 14.

Voor Rotterdam: Soetensteeg 7a.
Grootste export voor Indiën.

Zeer doelmatige blikverpakking, gave overkomst gegarandeerd. Vraag voor Uwe 3 cts sigaren Oskam's dokterjes, Maximus en El Comercio.

200 stuks franco verzending door geheel Nederland.

TRADING Co. LATE
Perry & Co.

6, Hoogstraat 6.

IJZEREN KOFFERS.
IJZEREN KOFFERS.
IJZEREN KOFFERS.
IJZEREN KOFFERS.
IJZEREN KOFFERS.
IJZEREN KOFFERS.
IJZEREN KOFFERS.

TRADING Co. LATE
Perry & Co.

6, Hoogstraat 6.

LEEREN KOFFERS.
LEEREN KOFFERS.
LEEREN KOFFERS.
LEEREN KOFFERS.
LEEREN KOFFERS.
LEEREN KOFFERS.
LEEREN KOFFERS.

TRADING Co. LATE
Perry & Co.

6, Hoogstraat 6.

HANDKOFFERS.
HANDKOFFERS.
HANDKOFFERS.
HANDKOFFERS.

Van af f3.— tot f60.—

TRADING Co. LATE
Perry & Co.

6, Hoogstraat 6.

RIETEN KOFFERS.
RIETEN KOFFERS.
RIETEN KOFFERS.
RIETEN KOFFERS.

70 pCt. vrachtbesparing.

van Boma naar den Boven-Congo nog noodig geacht. Hieruit valt af te leiden dat de mededeeling van den Sen Augustus l.l. wel voorbij is geweest. Het wboek (Africa no. 1 1904) bevat dan ook niet, tot bezwaaren van den Congo-Staat, die vroegere consulaire berichten, welke des te belangrijker moeten worden geacht, wijl zij zouden stammen uit een tijd, toen de campagne tegen den Staat nog niet was op touw gezet.

Het rapport van den heer Casement geeft aan dat het bevolkingscijfer op enkele door hem bezochte punten achteruit gaat. Hij zegt niet, hoe hij aan de vergelijkende cijfers voor 1887 en 1903 is gekomen. Men vraagt zich of hoe hij 't laatste cijfer tijdens zijn vluchtige bezoeken heeft kunnen vaststellen. Op welke gronden b. v. steunt hij zijne verklaring, dat de bevolking van de oevers van het Mantumba-meer met 60 tot 70 procent schijnt te zijn achteruitgegaan? Voor F. verklaart hij, dat alle dorpen in die buurt te zamen niet meer dan 500 zielen tellen, terwijl hij eenige regels verder schrijft dat er niet meer dan 240 menschen te vinden zijn. Dat zijn maar kleinigheden, maar ze doen onmiddellijk zien, welke waarde men moet toekennen aan zekere opmerkingen van den consul. Overigens is het ongelukkig maar al te waar, dat de bevolking daar vermindert doch niet in de gevolge van verdrinking of buitensporigheden van de zijde van het bestuur, maar door de slaapziekte, die overal in Midden-Afrika de bevolking decimeert.

In den, door Casement zelf aangehaalden brief van den zending Whitehead, stelt deze de helft der sterfgevallen in het overgebrachte van zijn district op rekening van die ziekte. Monseigneur van Ronslé, apostolisch vicaris van Belgisch Congo, heeft nog onlangs aangekondigd welke verwoestingen deze plaag onder de volken aanricht, die door haar worden bezocht, waarbij hij o. a. ook de ontzettende verliezen aan menschenlevens cieteerde, welke diens gevolg is in het engelsche Oeganda waren te betreuren. Voegt men bij deze hoofdoorzaak der ontvolking van den Congo, de pokkenepidemieën, de gemakkelijheid voor de inboorlingen om zich te verplaatsen, de onmogelijkheid voor de verschillende stammen om zich op sterkte te houden door aankoop van slaven dan laat zich daaruit de achteruitgang in getalsterkte verklaren, welke door consul Casement en de zendingen in zekere streken werd waargenomen, zonder dat zulks het noodzakelijk gevolg van een stelsel van verdrinking behoeft te wezen.

De consul somt gevallen op, waarvan hij overigens rekent de redenen niet te kennen, van een exodus van inboorlingen van den Congo-staat naar den franschen oever. Het is niet duidelijk, waarom dien staat een verwijt gemaakt wordt van dit verschijnsel, dat reeds door een engelsch zending, Bentley, in zijn *Pioneering in the Congo* is opgemerkt en verklaard. Bentley schrijft aan oorzaken toe, die niets te maken hebben met de, door de agenten van den Staat toegepaste middelen om de inboorlingen aan het werk te zetten, noch met afpersingen, waaraan dezen zijn blootgesteld.

Het rapport weidt in den breede uit over de belasting der inboorlingen. Hij constateert dat de inboorlingen genoodzaakt worden om arbeid te leveren voor verschillende doeleinden. Hier moeten zij versche levensmiddelen opbrengen voor de verschillende posten, daár deelen aan openbare werken, zoals den aanleg van een spoorweg te Bolok of het onderhoud van de telegraaflijn naar F. elders weér wordt de arbeid geëischt in den vorm van inzameling der producten op domaniale gronden. De Staat handhaaft de wettigheid dezer belastingen en zegt in dat opzicht hetzelfde denkbeeld te zijn toegedaan als de engelsche regering, die in haar memorandum van den 17en Februari j.l. verklaart, dat de nijverheid en de ontwikkeling der engelsche koloniën en protectoraten aantoonen, dat de regering steeds de noodzakelijkheid heeft erkend om de inboorlingen te doen bijdragen tot de algemeene lasten en hen tot werken te nopen.

De Staat zegt eveneens met de engelsche regering in stemmen dat zoo uit dien hoofde wordt geëischt, wat is waar zich in alle koloniën voordoet, hervormingen noodig zijn, om daaraan een einde te maken en de behoeven in juiste overeenstemming te brengen met de ware belangen der inboorlingen. Maar de Staat behoudt zich voor zulks te doen, zonder presie van buiten of vreemde inmenging, die zijn soevereine rechten zouden raken.

En wat de gevallen van verminking bij het innen der belastingen, waarop Casement den nadruk legde, betreft? Hieraan ga een opmerking vooraf.

Of hij 't geweld heeft of niet, de heer Casement is den volkeren verschenen als iemand, die aan alle ware of vermeende grieven der inboorlingen een einde zou maken, en zijne, met de campagne tegen den Staat samenvallende tegenwoordigheid, te La Lunga, in een verkeer, waar sedert geruimen tijd de invloed der (engelsche) protestantsche zendingen is gevestigd, moest in de oogen der inboorlingen wel een bijzondere betekenis erlangen. Buiten de agenten van den Staat om, zonder welke medewerking of zonder dat zij iets daartegen verrichtten, heeft hij zijne onderzoekingen ingesteld, en hij staat dan ook engelsche zendingen. De inboorlingen konden wel niet anders dan een tegenstander van de gevestigde macht in hem zien.

Ten bewijze hiervan slechts dit. Toen de consul te Bonginda vertoefde, riepen de, aan den oever verzamelde inboorlingen den voorbijvarenden agenten der: „La Lunga-Maatschappij” toe: „Jelui macht is uit. De Engelsen alleen blijven! Sterft, jelui anderen”. Een engelsch zending bekende, met betrekking op dit voorval, dat de negers zich in 't hoofd gezet hadden, dat het met hen inoogsten van caouthouc zou zijn gedaan, ten gevolge van dit bezoek van den consul.

Het was te Bonginda, dat inboorlingen van het nabijgelegen dorp Bossunguma den consul kwamen berichten, dat een waker van de „La Lunga-Maatschappij”, Kelengo, den knaap Epondo zou hebben verminkt. De consul begaf zich, vergezeld van de zendingen Armstrong en Nielson, naar genoemd dorp, waar hij den knaap Epondo voor zich ontbood. Deze en ook verscheidene inboorlingen, die door den consul werden gehoord, wezen Kelengo aan als den man, die den knaap zou hebben verminkt. Sommigen beweerden zelfs opgetuige van deze mishandeling te zijn geweest. Kelengo moest voor den Bossunguma agent van meergemelde maatschappij te Bossunguma toezicht houden, dat de inboorlingen er welkij caouthouc inzamelden. De heer Casement, die zich de functie van rechter van instructie aan Kelengo inbracht beschuldigen, waarvoor hij drie dagen noodig had, waarna hij, niettegenstaande Kelengo alles bleef ontkennen, wat men hem ten laste legde — hij zou nog vrouwen in ketens hebben doen slaan, en een hond gestolen hebben — ten aanhoore van de verzamelde menigte een soort vonnis wees door te verklaren, dat Kelengo een zware straf verdiende wegens zijn wreede en onwettige handelingen. Den roen tot den postcommandant van Coquilhatville en den 12en d. a. v. zond hij een „persoonlijk, particulier” schrijven aan den gouverneur-generaal, waarin hij o. a. het hier geëiteerde geval aanhaalde om „het stelsel van uitbuiting, macht kan slagen” te veroordeelen.

De substituit van den staatsprocureur, Gennaro Bosco, werd belast met het instellen van een onderzoek in deze aangelegenheid. Dit onderzoek bracht aan het licht dat Epondo op de wilde-zwijnacht door een wild zwijn in de hand was gebeten, terwijl het door een lans verwonde dier hem ook nog andere wonden had toegebracht, waarvan hij de litteekens liet zien. De wond aan de hand was tot verettering overgegaan, hetgeen tot het verlies van dit lichaamsdeel leidde.

Op de vraag, waarom hij Kelengo valschehijk had beschuldigd, antwoordde de knaap, dat een der oudsten van het dorp, Momaketa, hem zulks bevolen had.

De engelsche zending, Faris, te Bolongi, ten overstaan van wien Epondo eigener beweging zijn beschuldiging tegen Kelengo had ingetrokken, stelde den 17en October l.l. hiervan een verklaring op, welke hij den commandant van Coquilhatville deed toekomen.

En het was toch naar aanleiding van dit geval, dat de heer Casement in zijn brief aan den gouverneur-generaal van den Congo schreef: „Toen ik den roen dezer den commandant Stevens van Coquilhatville sprak, met den verminkten knaap Epondo voor ons ten bewijze van den betreurenswaardigen staat van zaken, dien ik afkeurde, zeide ik hem: „Ik beschuldig geen bepaald individu, ik beschuldig een stelsel”.

Het was ook op dit geval, hetwelk hij zelf onderzocht had, dat Casement zich meende te mogen beroepen voor zijne conclusie, om alles voor waar aan te moeten nemen, wat hij elders uit den mond der inboorlingen opving, ook zonder de comédie van eigen nader onderzoek „Wij zouden”, zoo luidt 't in 't antwoord van den Congostaat, „zelven de maat overschrijden, zoo we, uit hetgeen voorafging, de conclusie trokken om alle door den consul opgeteekende inlichtingen van inboorlingen te verwerpen. Maar er blijkt genoegzaam uit, dat op zulke gegevens geen gevestigd oordeel kan worden verkregen, en dat die inlichtingen een minutieus en onpartijdig onderzoek vereischen”.

De Staat betreurt het, dat in het hem toegezonden uittreksel van het rapport van den consul ten opzichte van andere gevallen van beweerde verminking door agenten van den Staat of van eenige Maatschappij alle aanwijzing van tijd, plaats en namen ontbreekt, welke toch noodig is voor een ernstig onderzoek, weshalve aangedrongen wordt op toezending van den volledigen tekst van het rapport.

Geprotesteerd wordt tegen het verspreiden in Engeland van photographiën, zoals die van Epondo en van een kannibaal „omringd van de schedels zijner slachtoffers”, waarbij in een engelsch tijdschrift de bijschrijving voorkomt: „Op de origineele photographie was de kannibaal naakt. De artiest heeft hem decent gemaakt, door hem de borst te bedekken met de Ster van den Congo, thans voor de christenen aldaar het symbool van het kannibalisme”. Men zou met gelijk recht het bestuur van Oeganda een smet kunnen aanvrijven door photographiën te verspreiden, die de verminkingen weergeven, waarvan Dr. Castellani in zijn rapport van den 12en December 1902 zegt, dat „t in de omstreken van Entebba, de hoofdplaats, niet moeilijk valt om er inboorlingen aan te treffen, zonder neus, zonder ooren, enz.”

Casement heeft deze tegenwerping voorzien en in zijn rapport verklaard, dat de, door hem geëiteerde gevallen van mishandeling, uitsluitend te wijten waren, aan het optreden van soldaten, die er geen geheim van maakten dat zij slechts aan den last van hunne superieuren voldeden.

De heer Casement heeft 17 dagen aan het meer van Mantumba vertoefd, dat 25 tot 30 mijlen lang en 12 tot 15 mijlen breed, door dichte bosschen is omringd. Hij heeft zich nooit van de oevers verwijderd en toch weet hij al zooveel van de zeden der nog wilde stammen in die buurt, dat verminking van de zijde der inboorlingen zelve, in hunne onderlinge twisten, als iets onmogelijks wordt voorgesteld.

Opmerking verdient dat de heer Casement geen enkel geval van wredeheid constateert op het concessie-terrein der anglo-belgische maatschappij, waaraan toch ook die uitgebreide concessiën werden verleend, welke als hoogst rampzalig voor de inboorlingen door hem worden afgekeurd.

Is de toestand, waarin de inlandsche bevolking verkeert, werkelijk zoo treurig als de heer Casement dien afschildert? Nog tot April 1903, in welke maand de heer Herbert Samuel zijn bekende motie in het Lagerhuis indiende, zoekt men te vergeefs in het maandschrift der engelsche zendingen in de buurt van Lunga, Bonginda en Baringa, waar de toestand nu zoo treurig moet wezen, naar dienovereenkomstige opmerkingen. Integendeel geeft *Regions Beyond* tot genoemd tijdstip als de mening der zendingen weer, dat zij zich gelukkig mogen achten wegens de daadwerkelijke sympathie, die zij van de zijde van ambtenaren en handelsagenten ondervonden, terwijl wordt gewezen op de faciliteiten, die de aanleg van wegen voor hen met zich bracht, op de verdwijning der slavernij, de dichtheid der bevolking, het aangroeiend getal hunner leerlingen „dank zij den Staat, die gelast heeft dat de kinderen naar de school moeten worden gezonden”.

Hier tegenover stelt de heer Casement zijn rapport, waarin 't wemelt van: „Er is mij verteld”, „Zij zeiden”, „Men heeft beweerd”, „ik heb het niet kunnen nagaan”, enz.

De consul schijnt niet te weten dat het de arbeid is, die de inboorlingen-belasting in den Congo-staat uitmaakt, welke belastingvorm niet alleen gerechtvaardigd is wegens de opvoedende kracht, die er in schuilt, maar ook wel eens de eenige mogelijke is, waar de inboorling over geen geld beschikt. Zoo ziet men dat op de 56,700 hutten in Noord-oost-Rodesia, 19,653 de belasting betalen in arbeid en 4938 in voortbrengselen in natura.

Er wordt over gevallen dat deze arbeidsbelasting op particuliere maatschappijen wordt overgedragen, wier agenten zich dan aan misbruiken zouden schuldig maken. Dit zal door den Staat worden onderzocht om, zoo noodig, daartegen maatregelen te treffen.

Het innen der belastingen stuit wel eens op onwil en verzet van de zijde der bevolking, maar wordt dit verschijnsel, dat den consul in den Congo opviel niet elders, b. v. in Rodesië evenzeer opgemerkt?

Na te hebben medegedeeld dat op het onderwerp zal worden teruggekomen na afloop van het, door de locale autoriteiten ingestelde onderzoek besluit 't antwoord van den Congostaat aldus:

„Het zal opgevallen zijn dat het bestuur, om niet den schijn op zich te laden dat het 't debat op andere wegen zou willen leiden, de quaestie niet heeft aangevoerd van de hoogst ongebruikelijke wijze van optreden van zijner britsche Majesteits consul op vreemd gebied.

Het zal niet ontgaan hoezeer de rol, welke de consul vervulde door het instellen van onderzoeken, het voor zich doen verschijnen van inboorlingen, het als ware hij daartoe bevoegd ondervragen dier lieden, en het wijzen van een soort vonnissen over de beschuldigen, buiten het kader van zijn consulaire bevoegdheden valt. „De grieven der inboorlingen zijn hier te lande openbaar gemaakt door... die ene petitie aan den Koning heeft overgebracht, waarin verzocht wordt om vermindering der buitensporige belastingen en verzachting der drukkende wetten, waarover zij zich beklagen”. Deze regelen zijn ontleend aan het Verslag over 1903 van de „British and Foreign Anti-Slavery Society” en de

inboorlingen, waarvan sprake is, zijn de bewoners der Fidsji-eilanden. Dit Verslag gaat als volgt voort: „De zaak is bij 't Lagerhuis aanhangig gemaakt. De grieven zijn voornamelijk gericht tegen den gedwongen arbeid aan de wegen, en tegen dwang ook in andere opzichten, welke feitelijk met slavernij gelijk staat; inboorlingen zijn op last van de magistraten zonder dat een vonnis daaraan voorafging, gegeeseld, en worden om de minste kleinigheid in de gevangenis geworpen. Petitiën, in handen van den minister van koloniën gesteld, werden niet in overweging genomen. De heer Chamberlein heeft, toen hem in 't Lagerhuis betreffende deze zaak vragen werden gesteld, zijn twijfel aan de waarheid der ontvangenen inlichtingen uitgedrukt, maar heeft verklaard, dat de nieuw benoemde gouverneur, een onderzoek heeft doen instellen naar den algemeenen toestand op de Fidsji-eilanden, waarbij deze zaak ter dege zal worden onderzocht.”

Deze conclusie is ook de onze met betrekking tot het verslag van den heer Casement.”

Boekbespreking.

Van de Uitgevers *Masereeuw en Bouten* te Rotterdam, ontvingen wij ter beoordeeling twee deeltjes van de reeds bij hare geboorte door ons met groote ingenuïteit begroete **Volks-Kinderbibliotheek van Nellie**; een 't van is getiteld: „*Jong Holland's Lief en Leed*” en bevat een uitgezochte verzameling allerleefste vertellingen voor kinderen van 7—11 jaar, door verschillende kinder-vrienden geschreven, het andere heet: „*Jong Java's Lief en Leed*”, door M. C. Kooij—van Zeggelen.

Over dit laatste bundeltje uitien wij in ons Weekblad een woord van opgetogen vreugde, daar het een begin van vervulling is van het door „Oost en West” gekoesterd verlangen naar goedkoopere boekjes met eenvoudige, kleine kinderverhalen, die bij de Nederlandsche jeugd liefde voor Oost- en West-Indië zouden kunnen opwekken en aanwakkeren. De drie verhalen: „*Pa Kromo*”, „*Rama*” en „*Een Dessajongen*” zijn hiervoor bij uitstek geschikt. Wij kunnen ons gevoelen er over niet beter uitdrukken, dan *Nellie* dit doet in hare *Inleiding*:

„En wanneer komt er in je Bibliotheek nu eens een boekje over Java?” werd mij reeds meermalen gevraagd. En mijn antwoord was: „Zoodra één van de drie, die 't mij beloofden, zijn woord houdt.”

Welna, de eerste dier drie was Mevrouw Kooij-van Zeggelen, wier allerleefst verhaaltje „*Rama*” velen uwer uit Ons Bladje reeds bekend is. Zoodra ik dat verhaaltje van haar kreeg, begreep ik, dat ik juist van haar ook enkele dingetjes mocht verwachten, zoals ik ze gaarne voor mijn bibliotheek heb: verhalen gegrond op werkelijkheid, waartuit mijn vriendjes en vriendinnetjes in Holland kunnen leeren, hoe het Javaansche kind is, hoe dat kind van ander ras, andere huidskleur, ander geloof, andere opvoeding, toch ook zijn eigen zieleleven heeft, zijn lief en leed, zijn hopen en vreezen, zijn willen en streven, — en zijn vriendschap en liefde; en hoe dicht het, wat dat alles betreft, eigenlijk staat bij het Hollandse kind. Zulke lieve hartjes als *Marto* en *Rama*, zulke kleine ridders als *Ming*, hebben we hier óók; en die zijn het juist, die heel veel van dat soort Javaansche kinderen zullen gaan houden. En één ding hoop ik, — of neen, ik weet het: Als onze blanke *Marto's*, *Ming's* en *Rama's* ooit in Indië komen, om er een groot deel van hun leven te slijten, dan zullen ze onder de bruine menschen gaan zoeken tot ze er de *Marto's*, *Ming's* en *Rama's* vinden, die Mevrouw Kooij hen leerde liefhebben. Met die edele kinderen van het bruine ras zullen ze vriendschap sluiten, en met hen samenwerken aan de opvoeding der anderen; om der wille van die zeldzaam goeden zullen ze geduld hebben met de fouten en zwakheden der anderen. Want noch onder bruinen, noch onder blanken zijn zulke naturen *regel*, al zijn ze volstrekt niet zeldzaam. Noch de Javaansche, noch de Hollandse kinderwereld bestaat uit louter lieve hartjes en kleine ridders. Maar bestaan doen ze, en waar ze elkander ontmoeten en liefkrijgen, daar doen ze elkander oneinidig veel goeds, en daar maakt de bruine den blanke, en de blanke den bruine tot een edeler mensch.”

Aandoenlijk is het verhaal van den ouden, trouwen *toekang sapiro*, (koeien-hoeder), wien zijn dagelijksch werk zóó lief geworden is, dat hij niet dan met een bloedend hart, wegens ouderdomsgebreken, er afscheid van zou kunnen nemen; en van *Marto*, zijn kleindochtertje, het lieve jideltuitje, dat om anderen te helpen, toch hare sieraden, waarop zij zoo bijzonder trotsch is, te gelde maakt. Boeiend en zeer leerzaam tevens is de geschiedenis van *Rama*, het eenvoudige dessakind, dat, verblind door de pracht eener Europeesche huishouding, haar tehuis verlaat, om als speelkaktje van een Hollandsch meisje te ondervinden, dat zij in hare eigene, eenvoudige omgeving veel gelukkiger was. Het allerleefst is de levensbeschrijving van *Ming*, den leergierigen dessajongen, die ófschoon hij een arm Javaaitje was, later in Europa een knap gestudeerd man werd. „Het belangrijkste van zijn leven is natuurlijk het begin”, zegt Mevrouw Kooij, „en daarom juist wil ik U vertellen, hoe het kwam, dat hij naar school ging, en zoo den eersten voetstap zette op den weg der wetenschap”. Al gezellig verhalend van *Ming's* wederwaardigheden, geeft zij den lezer menig duidelijk kijkje op verschillende eigenaardigheden in de levenswijze, den gedachten-gang, en den arbeid der Inlanders, en op de mooie Indische natuur; zoo o. a. op de laatste bladzijden, waar zij de rijstooft beschrijft, en eindigt met een ontboezeming, waarvan wij hopen, dat zij over niet al te langen tijd voor vele Javanen-kinderen van toepassing zal mogen zijn:

„Nu is de oogsttijd daar! De regens zijn overgegaan, de lucht is van een teer blauw. Gretig hebben de kleine rijstplantjes het vocht gedronken, dat de drijvende wolken naar beneden zonden, en ze zijn gegroeid, gegroeid tot ze groote halmen werden. Velden vol halmen, die zwaar zijn van de rijst, die hun hoofdjes buigen, als wilden ze de zon groeten, de heerlijk stralende zon, die door de wolken is gebroken... En de zon kust ze en warmt ze, dan worden ze geel, goudgeel. Nu liggen ze daar, de gele velden onder het stralende zonlicht! De menschen moeten komen om ze te plukken! Mannen, vrouwen, kinderen, alles moet helpen om den heerlijksten oogst binnen te halen. In de kampongs wacht men geen dag langer, allen trekken uit. De mannen, die anders wel eens lui liggen op hun slaapbank; de kleine kindertjes om meeters grooten hoed te dragen; allen, allen gaan — alleen de heele oudjes blijven achter.

„*Pa Kassar*”, het oude mannetje, wil zijn karkouw naar de *sawah* brengen; er vallen altijd eenige halmen naast de plukkende vrouwen; die eten de buffels graag, en hij wil zijn karkouw laten smullen vandaag, en laten plassen in de vochtige landen. Met zijn bevande, oude handen heeft hij het touw losgemaakt, waarmee de buffel vast ligt; nu trekt hij uit al zijn macht, maar de karkouw wil niet; hij brengt zijn dommen, grooten kop naar voren en kijkt in de lucht, alsof hij zeggen wil: „Trek maar, je krijgt mij niet van de plaats!” en terwijl *Pa Kassar* trekt, gaan langs hem heen al de kampong-bewoners in druk gepraat, allen naar het veld, naar buiten, waar de oogst wacht. „Kan je niet vooruit, *Pa Kassar*?” roept een lachend vrouwtje; en de anderen kijken allen om. „Aai hem eens, *Pa Kassar*!” roepen ze, maar allen gaan door, niemand helpt. *Pa Kassar* is wanhopig. Hebben z'n oude handen dan zoo weinig kracht meer? Maar nu roept een vroolijke jongensstem: „Zal ik het doen, *Pa Kassar*?”

„Jij *Ming*?” „Ja! geef maar hier!” En terwijl hij z'n bruine handjes op den glimmenden, breeden buffelrug legt, springt hij met een zwaai van zijn dunne beentjes er boven op.

„Hurrrt, hurrrt,” roept hij, met z'n dinzen den buffel aandrijvend. „vooruit!” en daar gaat het. Langzaam verzet het beest zijn zwaren poot, dan den ander en begint te loopen. — Waarheen?” vraagt *Ming*. — Naar de *sawah*!”

„Naar de *sawah*, mijnheer Buffel!” roep *Ming* vroolijk; en de groote buffel, gehoorzaam aan den kleinen jongen, stapte voort. Daar zit hij als een koning, zoo hoog, zoo vrij, zoo heerlijk; de weg ligt voor hem open, en in de verte zijn de goudgele rijstvelden. „De oogst wacht, *Ming*, de heerlijkste oogst; roep je, help met je kleine handjes ijverig om ze binnen te halen, de hooge halmen! En dan daarna? Wat zal jij doen als de vrouwen in de kampong de rijst stampen, als de korrels uit de volle aren vallen?” (De Regent had hem beloofd, dat hij dan naar school zou mogen gaan.) „Je buffel trapt met z'n zware pooten in de modder, ze zuigen er haast in vast, maar jij drijft hem voort. Dwars door 't veld ga je nu, waar bij menschen rijst plukken en de zon schitterend neergloei; de karkouw snuift de lucht op met z'n wijde, roode neuzaten en jou oogen lachen: *Ming*, je bent een kleine koning boven op je reuzenbeest! Als de oogst gedaan is, dan begint er een nieuw leven voor je. Een leven in andere velden, in andere lucht, in ander licht. Kijk dan, als nu, maar hink om je heen van je hooger standpunt; adem dan, zoals nu, met diepe teugen de lucht in van het heldere denken; kijk dan, als nu, de zon der waarheid recht in het aangezicht, — en je wordt een zegen voor je volk, als je blijft, wat je nu bent: een lieve, trouwhartige *Ming*!”

Thans besluiten wij met den wensch, dat velen dit mooie kinderboek zullen kopen, (het kost ingenaaid slechts 1.0.30; keurig gebonden en met drie uitstekende illustraties versierd 1.0.60, en het is behalve bij de uitgever, bij iederen boekhandelaar te verkrijgen; in Breda ook bij den heer *Volkaerts*, concierge der Sociëteit Concordia, (bij wie ook andere deeltjes dezer bibliotheek te bekomen zijn), om het, na het zelf eerst gelezen te hebben, ten geschenke te geven aan eigen kroost, of aan kleine vriendjes of vriendinnetjes, die er zeker erg blij mee zullen zijn.

N. v. Z.

„Is Sabang gezond?” luidt de titel van een, om ter inzage gezonden vlugschrift van de hand van Dr. J. Groneman. Zij, die de vestiging in 1898 van ons etablissement op Poeloe Weh hebben meegemaakt of bijgewoond, zullen zich nog herinneren, hoe Sabang bekend stond als een malaria nest van de eerste soort.

Dr. Groneman, die in de maand September van het vorige jaar Sabang bezocht bevond toen, dat de malaria daar nog steeds heerschte. Naar zijne meening, die wij deelen, kan en moet daar verandering in komen, in het belang van den bloei van deze, onze nieuwe haven, waarvoor een zoo belangrijke rol kan zijn weggelegd bij de ontwikkeling van ons atjehsch wingewest. Dr. G. wijst er op, dat Poeloe Weh een golvend bergland, zonder eigenlijke laagvlakten, zonder moerassen of stroomlooze poelen, waar de lucht voortdurend door zuivere, kiemvrije zeewinden wordt bewogen en gereinigd, wel gezond moet zijn, zoolang er geen smettelijke stoffen ingevoerd en geen broedplaatsen voor ziektekiemen of voor de, die kiemen overbrengende, insecten geschept of geduld worden.

Dr. G. pleit dus voor den strijd tegen de *anopheles*, zoals die, gelijk we in ons vorig nummer weergaven, met succes door de Suez-kanaal maatschappij te Ismailia werd aangebonden.

De schrijver wijst in een naschrift op de meening van enkele medici, dat de *anopheles* niet de enige, zelfs niet de voornaamste oorzaak van malaria-infectie zou zijn. De mogelijheid van 't eerste ontken hij niet, 't andere betwijfelt hij, wijl anders twee feiten onverklaarbaar worden: 1. dat het afwerpen van die muggen door gazen deuren en ramen en buitenshuis door sluiers en handschoenen in de campagne bij Rome de daar heersche endemieën zoo afdoende bedwongen heeft, en 2. dat die plasmodiën of bacillen nog nooit elders dan in 't bloed van malarialijders en in de ingewanden van die muggen gevonden zijn.

De, te Ismailia verkregen resultaten, waar door bestrijding der *anopheles* het aantal ziektegevallen, in één jaar tijds, van 2000 tot 200 daalde, wettigen o. i. dezen twijfel van den Schr., die ongetwijfeld een nuttig werk verrichtte, door, ten aanzien van Sabang de aandacht op deze materie te vestigen.

Voornaamste inhoud van Nederlandsche Tijdschriften voor Oost- en West-Indië.

Tijdschr. van het Kon. Ned. Aardr. Genootschap. 1904. Af. 2.

J. Homan van der Heide: Aanteekeningen betreffende het kratermeer op den Kloet in verband met de uitbarsting op 23 Mei 1901 (met platen). — J. van Stockum: Verslag van de Sarumaca-expeditie (vervolg; met kaart en illustraties). — J. W. Ljorman: Mededeelingen omtrent eene ontworpen expeditie naar de Binnenlanden van Nieuw-Guinea (met kaart). — J. F. Niermeijer: Over de expeditie-Wichmann in Nieuw-Guinea. — Onderwijs in de Aardrijkskunde [Uit het Kol. Weekblad]. Red: Gonië-expeditie (Suriname). Litteratuur overzicht O.-I. Archipel. Teysmannia. 1904. Af. 2.

H. J. Wigman: De Bergtuin van 's Lands Plantentuin te Tjibodas II Eucalyptus. — J. van Breda de Haan: Een bezoek aan den Jardin d'Agriculture Coloniale te Nogen sur Marne. — L.: Zaad of Ent. — W. R. Tromp de Haas: Mededeelingen betreffende de caouthouc-cultuur III. Over de cultuur van Ficus Elastica. — E. C. Julius Mohr: Over tabakassch als meststof. — Dez: over beslag op Deli-tabak. — Invoer van planten, vruchten, groenten, enz. in Hawaï.

Het Nederlandsche Zeewezen. 15 Maart 1904. J. J. D.: Een en ander over de gouvernementen-marine in Oost-Indië. — R. A. Beekhout: Schotsen van Java's Zuidkust in woord en beeld. „Het Bajah-Kolenveld. — De reis van H. M. „Java” naar Nieuw-Guinea (vervolg en slot). — Sabang als kolenstation.

De Indische Mercuur. 22 Maart 1904, No. 12. Teelt van Sandelhout in Ned.-Indië. — Welt-Zuckerindustrie und Intern. und Kolon. Recht. — La nouvelle Législation des Sucres. — De cacao-cultuur in Suriname, door F. W. Morren. — Soekaboemische Landbouwvereeniging. — Mijnwezen in N. O. I. — Afd. Hoogere Land- en Boschbouwschool der Rijkslandbouwschool. — Melk in poedervorm. — Ned. Afd. der N. I. Mij. van Nijverh. en Landb. — Het rupsenwezen bij de tabak in verband met het later optreden der mozaiekziekte, door F. W. T. Hunger.

Verzending O.-I. Mail.

VOOR DEN HAAG.

Amsterdam, Nederl.,	25 Mrt. 8 April	11.30 'sav.
Rotterdam, Lloyd,	1 April 15 April	11.30 'sav.
Genoa, Nederland,	5 April 19 April	9.15 'sav.
(Suppletorie verzending den dag volgende op den aangegeven maildag te 5.5 'smorgens.)		
Marseille, Lloyd,	29 Mrt. 12 April	7.45 vm.
Marseille, Fr. dienst,	2 April 16 April	7.45 vm.
Brindisi, Eng. dienst,	25 Mrt. 8 April	1.—mid.
Napels, Duits. dienst,	28 Mrt. 11 April	9.45 'sav.

ADVERTENTIE.

P. Happel Jr.

CUISINIER.
v. Kinsbergenstraat 85d,
DEN HAAG.

Afzending van Diners.
Koude en warme Schotels.

DAMES LAMBOUY, 2e Wagenstraat 86a, Den Haag.
W. VAN OLPHEN, Molenstraat 39, " "
B. STRAUB, Frederikstraat 10, " "
VAN ROOY, Paul Krugerlaan 20, " "

Th. A. A. SIMONIS
84 GROENMARKT,
over de Prinsstraat, DEN HAAG.

Desinfectie van Vertrekken
volgens Prof. Flügge.
STOOMDESINFECTIE
EN MOTZUIVERING VAN GOEDEREN.
Machinale Stoomzuivering
van Bedveeren.
Wasschen, opmaken en repareren
van beddegoed.

R. E. J. Zieck en Zoon,
KLEEDERMAKERS,
Franklinstraat 92, Den Haag.
Leveren KLEEDING NAAR MAAT
van solide stoffen en billijken prijs.
Atelier voor nette reparatiën.
Klederen die goed gekoerd kunnen worden, worden
als nieuw afgeleverd.

B. F. G. DALDERUP,
ATJESSTRAAT 68-68a-70, hoek Batjanstraat.
Het beste en voordeligste adres voor
BUSGROENTEN,
UITGEWOGEN GROENTEN,
ZURKOOI,
GEDROOGDE GROENTEN,
GEDROOGDE VRUCHTEN,
VRUCHTEN IN BLIK,
GELD. ROOKWORST.

"SIMPLEX"
FRANS ERNST,
Buitenhof 1, 's-Hage.
„Sport en Spel“
„Schaatsen“.

Corsmit Brosseis & Co.
Meubelfabriekant
DEN HAAG.

Compleete Meubilering,
benevens verhuur van Meubilair.
Voor Benedenhuis p. maand f 15.—
» Bovenhuis » » 20.—
» geheel huis » » 40.—
Bijzondere conditiën voor repatriërenden.
18, WAGENSTRAAT 18.

GIDS
VOOR
Repatriërenden,
Gratis aanbieding van de Haagseche Uitgevers-Mij,
„HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG“
Haagpoort 4.

Deze gids wordt in de onderstaande
hôtels gratis aan de repatriërenden
aangeboden:
Hôtel des Indes, Batavia.
Grand Hôtel „Java“ „
Hôtel „Ort“ „
„ Du Pavillon, Samarang.
„ Ketabang-Genteng, Soerabaja.
„ Simpang, Soerabaja.
Oranje Hôtel, Padang.
Vraag prospectussen voor
advertentiën.

C. HOYNG,

Den Haag. — Utrecht.

Geïllustreerde Prijscouranten worden gratis op aanvraag toegezonden

Echt Chineesche Thee,

speciaal aanbevolen aan Indische familie's.

Voor de Paschen

ontvangen:

Groote keuze PAASCHARTIKELEN in Cartonagen en Surprisen.
Chocolade en conserve **Eieren** en figuren, **Chocolade** met
vloeibare **Crème** in verschillende grootten en diverse smaken.

CHOCOLADE en BONBONS,
Suchard, Marquis, Lindt, Caillet, Courtois, Frey, „Gala“ Peter,
Bensdorp, Droste en Blooker.

HOPJES VAN NIEUWERKERK.

Veuve A. WIJNMAN. Den Haag. Noordeinde 7.
Lid van Oost en West.

MAGAZIJN van BEHANGERSARTIKELEN.

Meubilering. Stoffeering. Decoratiën.

H. P. MEIJS,

Reinkenstraat 25, Den Haag.

GOEDKOOP ADRES voor alle voorkomende werkzaamheden.

Toko Betawie

Koningin Emmakade 55, 's Hage.

OPGERICHT IN 1880.

Specialiteit in Indische ingredienten voor de rijsttafel.

Met elke mailboot directe aanvoer van:

Versche kruiden: Laos, Djao, Temoe Koentji en Koenjiet.
Ketan, ketanmeel, rijst en rijstmeel van Indramajoe, Gandaria asien
en atjar gandaria.
Mooie geele Mie, Goela aren en klappa.
Dengdeng Menjangan, Ikan pedah, sepat en andere soorten.
Kroepoek kerbo en oedang, Kriepiek Malinjo, Geconfijte assam,
Assamkoekjes, Telor Asien enz.
Dagelijksch versche dodols, wadjies en sambals.

Van de door ons in den handel gebrachte **Sambal Oelik,**
verkochten wij gepasseerde jaar meer dan 3000 fleschjes.

Gespecificeerde prijscouranten op aanvraag.

Ledige stopflesschen te koop à f 0.15 per stuk.

AGENTEN.

In onderstaande plaatsen worden agenten gevraagd tegen hooge
provisie voor de exploitatie van

HET KOLONIAAL WEEKBLAD.

Br. fr. met opgave van tegenwoordige betrekking aan het
bureau van dit blad, dat gaarne nadere inlichtingen verstrekt.

Apeldoorn, Breda, Groningen, Leiden, Nijmegen,
Rotterdam en Utrecht.

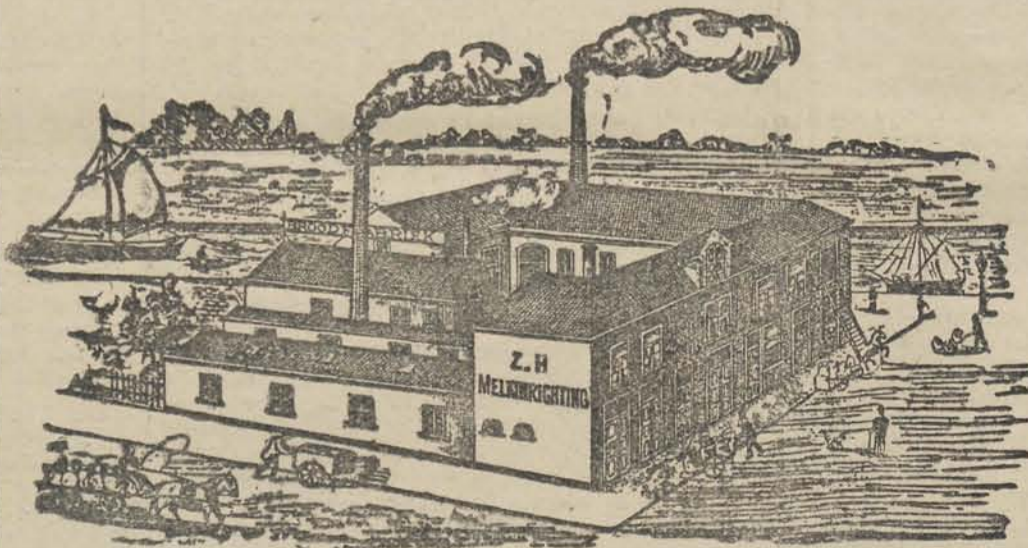
Nederlandsch Wapenmagazijn

voorheen S. DE JAGER,

HAARLEM, Barteljorisstraat 32.

's GRAVENHAGE, Spui 12.

Fabriek van Wapens en Schermartikelen.

De Zuid-Hollandsche Broodfabriek,

Waldorpstraat b/d Bijswijksche Weg,

heeft haren snellen bloei te danken aan het leveren van heerlijk brood bereid uit de

ZUIVERSTE GRONDSTOFFEN.

Speciaal adres voor

Zoet Roggebrood en Bruinbrood.

In December wordt 15 pCt. uitgekeerd, welk dividend
gewaarborgd is.

Vraagt

de bekende
Saucen en

Uw Leverancier

Groenten, Soepen,
Zuren van de Firma

TIELEMAN & DROS, Leiden.

R. Glastra.

5-5a BIERSTRAAT, DEN HAAG.

in VERHUIZINGEN,

MET GROOTE en KLEINE MEUBELWAGENS.

Manden en Kisten gratis
in bruikleen.

Stoomvaart-Maatschappij

„ROTTERDAMSCH LLOYD“

Maildienst tusschen Rotterdam en Nederlandsch-Indië
in verbinding met de diensten der

Koninklijke Paketvaart-Maatschappij

	van Rotterdam.	van Marseille.	te Port-Saïd.	te Padang.	te Batavia
Gedé	2 April	14 April	19 April	8 Mei	10 Mei
Oeangan	16 „	28 „	3 Mei	22 „	24 „
Sindoro *	30 „	12 Mei	17 „	5 Juni	7 Juni
Salak	14 Mei	26 „	31 „	19 „	21 „
Lawoe	28 „	9 Juni	14 Juni	3 Juli	5 Juli
Ardjoeno	11 Juni	23 „	28 „	17 „	19 „
Goentoer *	25 „	7 Juli	12 Juli	31 „	2 Aug.
Merapi	9 Juli	21 „	26 „	14 Aug.	16 „

* Dubbel schroefstoomschip. 1e klasse midscheeps. 2e klasse in de campagne.

De Hoofd-Agenten: Buys & Co., Rotterdam.

De Agenten: Eijkensluysters & Tromp Anna Paulownastraat 1 d. 's-Hage.

BRAND-APPARATEN

der nieuwste vinding, van de eenvoudigste tot de meest complete.

Groote voorraad Fijne Houtwaren.

TENZER'S VLOEIBARE VERF voor Hout, Gobelin, Fluweel, enz.
TENZER, Oude Molstraat 15, Den Haag.

Eenigt speciaal Magazijn. Geen goedkoop adres in Binnen- of Buitenland.

BROCADES & STHEEMAN. — MEPEL.

Fabriceeren alle Gecomprimeerde Geneesmiddelen,

Huis- en Plantageapotheken, Handapotheken voor Doctoren en Mijnwerken.

Gecomprimeerde Photo-Artikelen.

CASCARA-PASTILLES } zeer aangename laxermiddelen.

WONDEROLIE-PASTILLES }

INDISCHE GENEESMIDDELEN STEEDS VERSCHE AANVOER.

LEVERANCIERS VAN MEERDERE REGERINGEN.

Zie aanbevelingen Nederl. Rode Kruis, Dr. Romeyn, Prof. Korteweg

Dr. Lingbeek, Dr. v. d. Capellen, enz. enz.

Bijna ieder geneesmiddel kan in gecomprimeerden vorm gemaakt worden.

Vraag slechts ons Fabrieksmerk. Te bekomen bij alle Apothekers.

OOST en WEST.

RESTAURANT

LAAN VAN MEERDERSVOORT 195.

Open iederen werkdag van 10 ure v.m. tot 7 ure 's avonds.

Des Zondags van 12 tot 7 ure n.m.

Toegang voor leden der Vereeniging en geïntroduceerden.

Eenvoudige rijsttafel, bestaande uit rijst, sajor of kerry, één vleeschgerecht en één

sambal (plat du jour) / 0.80.

Diné / 1.50 bestaat uit bijna 't dubbele van 't plat du jour.

BONBOEKJES voor 10 plats du jour f 7.00,

voor 10 diners f 12.50.

Het lokaal is telefonisch verbonden, zoowel ten gerieve der leden, als tot het

ontvangen van bestellingen.

Vereeniging OOST en WEST.

Afdeeling 's-Gravenhage.

Aan het Bureau Laan van Meerdersvoort 195, zijn van 10-12 en van 2-4 uur,

inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken.

Men kan die inlichtingen ook per brief vragen aan den Secretaris der 3de Commissie

den heer G. C. A. DE WITT, de Perponcherstraat n°. 93.

Een Dame die lessen geeft in Noorsch,

Zweedsch, Duitsch en Italiaansch.

Een Dame voor Juffrouw van Gezelschap

of lectrice.

Een bekwame linnennaaster.

Twee jonge Dames die als Gouvernante of

Bonne naar Indië willen.

Drie geg. Ind. militairen voor oppasser,

geldophalen enz.

Drie dames voor pianolessen.

Een Heer voor administratieve betrekking

of magazijnmeester.

Twee Dames voor het maken van uitzetten

(eene te Leiden).

Eene Dame voor onderricht in fröbelen

(heeft diploma).

Een gep. off. reeds eenige jaren in Indië werk-

zaam geweest, voor adm. betrekking.

Eene Dame voor Zanglessen.

Een baboe die naar Indië wenschte terug te

keeren. Zij spreekt ook Engelsch.

Een Heer voor Corrector aan eene drukkerij

Zes Dames voor waarnemen van een huise-

houden.

Twee Dames om bejaarde dame gezelschap

te houden.

Een Dame zoekt plaatsing als Stanograaf,

ook voor les geven.

Twee Dames om met eene familie op reis

te gaan; waarvan de ééne Hollandsch, Duitsch,

Fransch en Engelsch spreekt, hebben veel

gereisd.

Eene Juffrouw voor Depöthouderster.

Twee gew. O.-I. ambt. voor administratieve

betrekking.

Eene Dame v/h maken van fijne handwerken

Twee jonge Meisjes om als kinderjuffrouw

mede naar Indië te gaan.

Eene dame voor het verplegen van eene

zieke dame.

Een geg. Ind. korpl. schrijver voor adm.

betrekking.

De 's-Gravenhaagsche Boek- en Handelsdrukkerij voorheen Gebr. Giunta d'Albaai.